

LUNDS
UNIVERSITET

Offer för en gärningsmans lustar -

En kvalitativ studie om hur svensk nyhetspress framställer kvinnor och flickor som våldtagits och mördats eller mördats utifrån sexuella motiv.

Inledning	5
Problemformulering	6
Syfte	8
Frågeställningar	9
Tidigare forskning	9
Direkta och indirekta framställningar	9
Språkets betydelse för mediers framställning av kvinnor	10
Tidigare forskning i relation till studien	12
Mediers påverkan på samhället	13
Metod	15
Ontologi	15
Studiens tillförlitlighet	16
Urvalsprocessen	17
Kvälls- och nyhetstidningar	17
Personporträtt, reportage och nyhetsartiklar	18
Val av artiklar utifrån val av gärningsmän	19
Intervjupersoner i artiklarna	22
Val av tidsperiod	23
De ideologiska ståndpunkternas eventuella påverkan på studien	24
Vetenskaplig metod: Kvalitativ innehållsanalys	25
Kodningsprocessen: Inläsning av material som ett första steg	25
Kodningsprocessen: Markeringar och noteringar leder till teman	26
Begränsningar och svårigheter med metodvalet	27
Etiska överväganden	28
Brottsoffer	29
Gärningsmän	31
Aidentifiering	31
Teoretiska referensramar	33
Nils Christie: Det idealiska offret	34
Susan Brownmiller - Against our will: Men, women and rape	35
Tidig indoktrinering	36
Kvinnor som objekt	37
Varför Christie och Brownmiller?	38
Begränsningar och svårigheter med teorierna	39
Resultat och analys	41
Indirekt framställning av offer	42
Direkt framställning av offer	48
	2

Nyanser av hur offer framställs	56
Sammanfattning av analys	63
Diskussion	64
Referenser	68

Abstract

Author: Ottília Markežic

Title: Victim of a perpetrator's desires - A qualitative study of how women and girls who have been murdered and raped or murdered on basis of sexual motives are portrayed in the Swedish news press.

Supervisor: Torbjörn Hjort

Assessor: Alexandru Panican

The aim of this study was to examine how women and girls who have been murdered and raped or murdered on basis of sexual motives are portrayed in Swedish newspaper. 75 articles have been studied. My choice of studying how women and girls are portrayed by the newspapers was made on the basis of how women's and girl's situation of today's society is. Women and girls are still viewed as an exposed and vulnerable group of society and have, historically been viewed as objects, subordinated men. The newspapers included in this study were Aftonbladet, Expressen and Metro. The scientific method used was qualitative content analysis, with which I found themes grounded on sexualization and objectification of the female victims. The study implies that no considerable change has been made in the latest decades in terms of media portrayal of women and girls. One interesting aspect of the result of the study though, was that some kind of nuances emerged in the newspapers' portrayal of women and girls. These nuances emerging in the articles written in latter years consist of a focus which are more addressed to words and concepts of more neutral character in media's descriptions and portrayals of the female victims.

Key words: Media portrayal of women and girls, female victims of murder, media portrayal of murder victims.

Inledning

Denna uppsats har som syfte att undersöka hur svensk nyhetspress framställer kvinnor och flickor som mördats utifrån ett sexuellt motiv eller som blivit utsatta för våldtäkt i samband med mordet under perioden 2008-2018. Intresset för denna studie har bland annat väckts i samband med Metoos genombrott och genom mitt eget intresse för feminism. Med hänvisning till Metoos genombrott och det nuvarande politiska läget i Sverige och världen, samt den digitaliserade utvecklingen i samhället menar jag att kvinnofrågor, innefattande bland annat hur kvinnor och flickor framställs i medier är aktuella och viktiga att undersöka och belysa. Att vara flicka eller kvinna idag innebär fortfarande en risk för att utsättas för förtryck, diskriminering och övergrepp av främst män (Sultana, 2012). Detta är en vetenskap som är ganska vedertagen. Vad som dock är intressant avseende flickors och kvinnors utsatthet är att den inte verkar upphöra ens när kvinnan eller flickan utsätts för allvarliga brott, så som våldtäkt och mord. När ett mord på en kvinna eller flicka begås skapar det stora tidningsrubriker som lockar många läsare (Brownmiller, 1975; Benedict, 1993). Av bland annat denna anledning menar jag att frågan om hur mördade kvinnor och flickor framställs i medier är intressant, aktuell och värd att undersöka. De frågor som jag avser undersöka i denna studie är på vilket sätt svensk nyhetspress framställer kvinnor och flickor som offer för mord där motivet har varit sexuellt eller där kvinnan/flickan först utsatts för våldtäkt innan mordet. Jag har också för avsikt att studera om det finns mönster för hur kvinnor och flickor framställs, samt hur vi kan förstå svensk nyhetspress framställning av kvinnor utifrån kunskapen vi har om den pågående sexualiseringen och objektifieringen av kvinnor.

Problemformulering

...One was a waitress who, according to friends was “very cautious” with strangers. Their deaths, however were frighteningly similar...all ten were found sexually molested, strangled and flung down desolate ravines or roadside gullies...In nine of the murders the bodies were nude (Benedict, 1993).

Kvinnor som mördats genom sexuellt våld har varit intressant för journalistiken med kriminologisk inriktning sedan 1800-talet, skriver Benedict (1993) i sin bok “Virgin or vamp?” om den historiska framställningen av kvinnor i medier. Citatet ovan har Benedict hämtat från en artikel i *Time Magazine* som publicerades 1977. Morden som citatet berör begicks av “The Hillside Strangler” som mördade och sexuellt utnyttjade minst tio kvinnor (Benedict, 1993). Anledningen till valet av just detta citat är på grund av den tydlighet som jag menar citatet visar gällande hur kvinnor och flickor historiskt sett har skildrats i tidningar. Kvinnan som omnämns i citatet beskrivs som “försiktig i möten med främlingar” men blev trots detta ändå våldtagen och mördad (Benedict, 1993). Citatet kan alltså tolkas som att skulden för brottet skulle kunna vara den mördade kvinnans, utifrån att hon i mötet med främlingen var försiktig, men trots detta ändå blev mördad. Tolknningen kan alltså göras att om kvinnan hade antagit fler försiktighetsåtgärder (än de hon antagligen redan antagit), hade hon möjligen kunnat undslippa att bli mördad.

Under 1970-talet drev bland annat kvinnorörelsen på mot en förändring gällande kvinnorättsfrågor som också kom att påverka medierna och tidningarna (Benedict, 1993). Detta resulterade i en viss större medvetenhet hos samhället kring hur rapportering av kvinnliga offer för våldtäkt och mord sker. Medvetenheten innebar en förståelse om att journalister ofta skriver på ett sätt som kan tolkas som att den mördade kvinnan eller flickan delvis bar skulden för det brott hon utsattes för. Rapporteringarna under 1980-talet såg ungefär likadana ut som på 1970, även om medvetenheten i samhället till viss del ökade

under 1980-talet och kvinnorörelsen växte sig starkare. Trots denna förändring som skedde gällande rapporteringar av mord med sexuella förtecken på kvinnor och flickor, ansåg många feminister under denna tid att sättet att rapportera och skriva om kvinnor fortfarande var mycket problematiskt (Benedict, 1993). Under 90-talet och tidigt 2000-tal visar ett flertal studier att medier fortfarande ofta sexualiserar offren för mord genom att skriva om dem som aktörer med sexuella förtecken i en slags stranger-danger-situation.

Stranger-danger-fenomenet syftar på generella antaganden om att kvinnor, män och barn inte bör vistas ute på offentliga platser sent på kvällarna. Vanligtvis syftar dock stranger-danger-situationen på offret som en ont anande kvinna som befinner sig på en offentlig plats och som blir attackerad och mördad av en för henne okänd man (Caringella-McDonald, 1998).

Nussbau (2016) skriver att kvinnor och flickor globalt sett under årtiondenas lopp har fått större rättigheter och fler möjligheter än tidigare och att utvecklingen fortsätter. En kampanj som blev väldigt uppmärksammad hösten 2017, men som egentligen startade redan 2006 som är värd att nämnas i sammanhanget är den om #Metoo. Syftet med kampanjen var att kvinnor som utsatts för sexuella övergrepp och våld skulle i uppmuntrande och stöttande anda gentemot andra kvinnor, avslöja förövare och delge sina erfarenheter kring sexuella övergrepp på bland annat sociala medier (NE.se, 2019d). De flesta delade erfarenheter utifrån Metoo-rörelsen har just utgått utifrån ett avslöjande om att de flertalet sexuella övergrepp har begåtts av män i det fördolda. Min studie utgår dock ifrån att studera hur kvinnor som *våldtagits och mördats eller mördats utifrån sexuella motiv* framställs i svenska medier. Det är sällan mord så som dessa artiklar jag har studerat sker. Det kan därför uppfattas som märkligt (och kanske långsökt) att det skulle finnas en koppling mellan Metoo (som allra mest har handlat om sexuella övergrepp, inte mord) och mord. Jag menar ändå att denna koppling finns och även bör synliggöras. Framförallt utifrån de tidigare studier som visar på hur kvinnor genom historien har framställts genom bland annat, objektifiering, sexualisering och infantilisering av deras kroppar och existens (Benedict, 1993). En del av de artiklar som jag i denna uppsats har valt att studera skedde en tid innan Metoo-genombrottet. Detta genombrott bör dock som i de flesta andra sociala gruppers mobiliseringar har föranletts av återkommande ageranden och politiska aktioner från kvinnorörelser runt om i världen. Av

denna anledning menar jag att den tidsperiod i vilken artiklarna skrevs och som studien utgår ifrån är intressant ur ett medieperspektiv.

Metoo har haft en stark påverkan på alla institutioner i samhället och har i vissa sammanhang och även satt igång en process vars stora påverkan har skakat om gamla, fundamentala värderingar så till den grad att en förändring har varit oundviklig (Pálmadóttir, 2018). Kvinnors kamp om mänskliga rättigheter har med andra ord väckt starka reaktioner som har resulterat i ageranden i samhället överlag. Inte minst feministiska ageranden i form av politiska engagemang har blivit allt större den senaste tiden. Vad som därför är intressant är hur svenska tidningar framställer kvinnor och flickor som blivit utsatta för sexuellt våld och som blivit bragda sina liv i modern tid. Detta utifrån den stora förändring som har skett under senare delen av 1900-talet och början på 2000-talet gällande feminismen och kampen för ett jämställt samhälle. Med utgångspunkt i detta bör vi därför också förstå att medier, bland annat kvällstidningar besitter stor makt över att bestämma och avgöra vilken framställning av den mördade kvinna eller flickan som ska anses ha företräde. Mediers makt har i sin tur en påverkan på rådande normer och ideologier i samhället (Bernand, Legrand & Klein, 2018). Genom att medvetandegöra oss hur tidningar och andra medier väljer att framställa kvinnor som blivit offer för mord med sexuella förtecken, kan vi kanske förstå vilka mekanismer som bidrar till att en viss framställning ges företräde före en annan, samt få kunskap om vilka konsekvenser som medföljer en viss framställning.

Syfte

Syftet är att undersöka och analysera hur kvinnor och flickor som mördats och där sexuella inslag förekommer framställs av svensk press.

Frågeställningar

- På vilka sätt framställs de mördade flickorna och kvinnorna som offer?
- Framträder några mönster i de olika beskrivningarna och hur kan de förstås?

Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag att presentera tidigare studier som jag har uppmärksammat under tiden för sökandet av tidigare forskning inom ämnet mediers framställning av kvinnor som offer för våldtäkt och mord eller för mord med sexuellt motiv. De vetenskapliga tidskrifter i vilka artiklarna är publicerade härrör främst från medie- och kommunikationsvetenskap, socialt arbete, kriminologi och genusvetenskap. Dessa områden är alla tvärvetenskapliga och tillhör den samhällsvetenskapliga jurisdiktionen, vilket ju även betyder att de har en inverkan på varandra vid studier av förhållandet mellan samhälle och människa. Fokus som tidigare studier har riktats mot är främst diskursiva och innehållsmässiga framställningar i vilka både kvantitativa och kvalitativa metoder har använts. I en del av studierna har en kombination av kvantitativa och kvalitativa metoder använts.

Direkta och indirekta framställningar

Det som medier försöker förse läsaren med vid rapporteringar av exempelvis mord med sexuella motiv är en förklaring till varför mordet sker, skriver Chermak (1995). Ofta ställer läsaren denna förklaring i relation till sina egna erfarenheter av brottet och skapar således en egen uppfattning om vem som bär skulden för brottet och hur läsaren själv kan undvika att bli ett offer för brottet i framtiden (Chermak, 1995). Ett sätt att förklara mord som begåtts med ett sexuellt motiv kan sålunda vara att lägga skulden på offret. Detta görs vanligtvis genom att medier fokuserar på offrets beteende när brottet begicks eller på hennes sexuella historia. (Chermak, 1995). Konsekvensen av detta sätt att rapportera om händelser i samhället resulterar i att uppmärksamheten inte riktas mot det sociala problem som mord med sexuella

motiv är, utan mot brottet som ett enstaka förekommande problem (Ryan, 2011). Denna konsekvens skriver också Northcutt Bohmert, Allison och Ducate (2018) om i sin studie gällande hur medier framställer offer utsatta för brott av sexuell karaktär. Genom att använda sig av en kombinerad kvantitativ och kvalitativ innehållsanalys genomförde de en studie om hur ansvaret för olika former av sexualbrott framställs i en amerikansk tidskrift (Northcutt Bohmert, Allison & Ducate, 2018). Sammantaget studerades 99 artiklar från den amerikanska studenttidningen *Midwest Daily Student*. Syftet var, förutom att studera hur medier framställer den ansvariga för det begångna brottet, även att studera vilken slags retorik som tidskriften använder sig av vid framställningen av den ansvariga för brottet. (Northcutt Bohmert, Allison & Ducate, 2018). Resultatet visade tre kategorier som ansvariga för brotten: Offret, förövaren eller ingen alls. Vid framställningen av förövaren som ansvarig användes en mycket konkret och tydlig retorik. Vid beskrivning av offret som främst ansvarig för brottet lyftes offrets förtäring av alkohol vid tillfället för brottet, att offret var ensam på platsen, att offret nekade till stöd efter brottet och att offret anmälde brottet i ett (för) sent skede (Northcutt Bohmert, Allison & Ducate, 2018). Sammantaget uppgav Northcutt Bohmert, Allison och Ducate (2018) att studien visade på att offren i artiklarna ofta beskrevs som indirekt ansvariga för brotten.

Språkets betydelse för mediers framställning av kvinnor

Språk är starkt kopplat till den kontext och miljö i vilken det talas (Fairclough, 2013), vilket innebär att den framställning som medier gör av kvinnor är socialt konstruerad (Risdanaeva, 2018). Språket är även starkt sammanbundet med makt i betydelsen att användare av språket väljer vilka ord som ska skrivas eller uttalas baserat på en bakomliggande ideologi (Fowler, 2013; Fairclough,). Detta innebär att medier har stor makt att påverka sättet vi konstruerar könsroller. Risdanaeva (2018) har studerat och jämfört två dagstidningar från två olika kulturer, en från Indonesien (*Jakarta Post*) och en från England (*The Guardian*). Som metod och teori har Risdanaeva (2018) använt sig av Faircloughs kritiska diskursanalys och Faircloughs begrepp "social aktör" för att tolka och förstå sin empiri. Syftet med studien var ta reda på hur dessa tidningar med hjälp av ord och begrepp framställer kvinnor som offer för sexuellt våld och män som förövare. Den mest signifikanta skillnaden menade Risdanaeva

(2018) var Jakarta Posts fokus på offren och förövarna som parter i en rättslig process, och The Guardians fokus på offren och förövare som individer uppdelade utifrån kategorierna kön och ålder. Slutsatsen som Risdaneva (2018) kom fram till var att The Guardian framställer offer och förövare som individer och inte som parter i en rättslig process och att The Guardian därför fokuserar mer på brottet och dess karaktär, jämfört med Jakarta Posts framställning av kvinnor och flickor.

Precis som Risdaneva (2018), skriver Shelby och Hatch (2014) att vårt sätt att använda vårt språk till att beskriva och förstå fenomen i samhället speglas i medier. I sin studie studerade Shelby och Hatch (2014) hur mediediskurser skapas kring gärningsmannen och offret i lagstiftningsdebatten om Megan`s law. Shelby och Hatch (2014) analyserade dokument som låg till grund för införandet av Megan`s law, innefattande bland annat kongressprotokoll och historiska mediedokument. Kortfattat grundar sig Megan`s Law i överfallsvåldtäkten och mordet av ett barn vid namn Megan Kanka år 1994 i Hamilton Township, USA. År 1996 antog kongressen Megan`s Law. Lagen dikterar att allmänheten är skyldiga att anmäla personer som staten bedömer som sexuellt farliga. Lagen uppmanar också allmänheten till ett civilt engagemang gentemot sexualbrott (Shelby & Hatch, 2014).

Shelby och Hatch (2014) använde sig av kritisk diskursanalys som teori och metod precis som Risdaneva (2018). I studien fann forskarna två tydligt framträdande diskursiva inriktningar vid mediernas framställning av offer och förövare. Dessa inriktningar analyserades och tolkades sedan med hjälp av Foucaults teori om hur människors ord och begrepp i språket avslöjar och bibehåller upprätthållandet av politiska maktstrukturer (Shelby & Hatch, 2014). Den ena mediala inriktningen fokuserade på offrets kön och ålder och den andra fokuserade på gärningsmannen som psykopat och sexuellt monster (Shelby & Hatch, 2014). Den ena diskursiva inriktningen riktade stort fokus på ålder och kön på offret, medan den andra inriktningen berörde gärningsmannen och hans onaturliga sexuella preferenser och överdrivna maskulinitet. Det generella resultatet så som som Shelby och Hatch (2014) tolkade det var att ett stort fokus riktas mot våldtäkter och övergrepp som begåtts utanför hemmet, samt mot "stranger danger - fenomenet" i dokumenten. Tolkningen som forskarna gjorde är att fall som Megan Kankas används för att legitimera uppfattningen om att

sexualbrott främst förekommer i offentliga miljöer av okända gärningsmän. Mediers reproducerande av denna uppfattning påverkar därmed även högt uppsatta tjänstemän som ansvarar för exempelvis genomdrivande av politiska förändringar och andra ansvarskrävande samhällsuppgifter (Shelby & Hatch, 2014).

Tidigare forskning i relation till studien

Shelby och Hatch (2014) fann i sin studie att medier ofta skriver om offren utifrån faktorer som kön och ålder. Shelby och Hatch (2014) skriver att de i sin studie använde sig av mediediskurser och kritisk diskursanalys för att tolka dokumenten, men det framstår inte som tydligt enligt mig vilka mediediskurser de har använt sig av. Det resultat som Shelby och Hatch (2014) kom fram till i sin studie var att offren ofta beskrivs i kongressprotokoll och liknande dokument som försvarslösa, sårbara och i behov av skydd från samhället. Jag förstår det som att studien också visar att medier besitter en förmåga att påverka alla institutioner och organisationer i samhället, även sådana som vi vanligtvis betraktar som neutrala, så som rättsväsende och myndigheter. Min tolkning av deras resultat är också att läsaren idag behöver ha stora kunskaper om kritisk reflektion för att kunna förstå och granska det som tidningar och andra medier producerar. Jag tror också att studien visar att personer och grupper i maktpositioner legitimerar konstruerade föreställningar av grupper och människor i samhället.

Likt Shelby och Hatch, använde Risdaneva (2018) sig också av kritisk diskursanalys för att förstå hur medier framställer kvinnor som offer. Två dagstidningar från olika länder med olika kulturer jämfördes, det vill säga The Guardian från England och Jakarta Post från Indien (skriven på engelska). Skillnaden som Risdaneva (2018) fann mellan tidningarna var att The Guardian framställde offren utifrån ålder och kön, medan Jakarta Post oftare framställde offer och förövare som parter i en rättslig process. Vad jag finner intressant i Risdanevas studie är just hennes resultat. Västvärlden har en uppfattning av sig själv som en framgångsrik föregångare i jämställdhetskampen (Inglehart & Norris, 2003). Ändå framställer The Guardian offret oftare utifrån kön och ålder, än Jakarta Post som inte är ifrån ett västerländskt land. Anledningen till att jag har valt att presentera just dessa studier i

avsnittet om tidigare forskning är att jag gjorde bedömningen att de gav mig en mest trolig helhetsbild av vad som tidigare har undersökts inom området. De utvalda studierna gav mig också en förståelse för hur jag kan förhålla mig till vissa begrepp och teman som ofta är återkommande, så som begreppet "offer", det stora fokus som riktas mot offrets kön och ålder, samt den stora skillnaden mellan framställningen av offer och gärningsman som nyhetspressen ofta framhåller. En annan viktig förståelse som jag anser vara av stort värde är den om att västvärldens länder verkar besitta en förtrogenhet om att jämställdhet är något självklart och att kampen för detta alltjämt går åt rätt håll. Samhället är dock dynamiskt och idag ställs vi inför omfattande förändringar gällande kvinnofrågor och jämställdhet, med bland annat nya feministiska vågor präglade av nyliberalism och individualism (Lindblad & Bustos Castro, 2001). I samband med detta växer sig även politiska ideologier fram som är präglade av konservatism i vilka kvinnors roll främst innebär att vara fru och mamma (Akkerman, 2015). Dessa utvecklingar i samhället och inom politiken är en av anledningarna till mitt val av ämne, utifrån att båda strömningarna är starka och bör ha en påverkan på hur kvinnor och flickor som offer framställs i medier.

Mediers påverkan på samhället

Eftersom studiens syfte är att studera hur kvinnor och flickor som våldtagits och mördats eller mördats utifrån sexuella motiv framställs i svenska tidningar menar jag att en bakgrund om mediers påverkan på samhället är en viktig aspekt att framhäva. I detta avsnitt kommer jag därför att diskutera den påverkan tidningar och övriga medier har på oss och hur tidigare studier om mäns våld mot kvinnor visar på en negativ påverkan på kvinnors mänskliga rättigheter. Jag väljer också att diskutera detta med anledning av min uppfattning om att en förutsättning för att förstå syftet med studien är att göra sig medveten om den makt och de befogenheter som tidningar och medier besitter när det gäller deras generella framställning av kvinnor och flickor.

Det finns flera olika studier där syftet har varit att studera om det föreligger ett samband mellan exponering av våld och ökat våldsbeteende hos män. I en relativt gammal studie av Malamuth och Briere (1986) framkommer det att det går att urskilja ett samband mellan

exponering av sexuellt våld i medier och utvecklandet av en mentalitet hos människor där dödlig, sexuellt våld mot kvinnor normaliseras. Malamuth och Briere (1986) fann också ett samband mellan ovanstående mentalitet och ökat våldsamt agerande hos män gentemot kvinnor. Den allvarliga följden som exponering av våld kan medföra är därmed att våldshandlingar gentemot kvinnor normaliseras (Malamuth & Check, 1980; Malamuth & Check, 1981). Liknande resultat visar också nya studier. Exempelvis skriver Bernard, Legrand och Klein (2018) att den objektifiering av kvinnor vi exponeras för av medier leder till att vi tillskriver kvinnor negativa egenskaper så som naivitet, begränsad intelligens och begränsad förmåga till att fatta logiska och rationella beslut. Tillskrivande av dessa egenskaper på kvinnor leder i slutändan till objektifiering av kvinnor och flickor. Förutom dessa egenskaper fråntar vi också kvinnor mänskliga kännetecken och egenskaper (Bernard, Legrand & Klein, 2018). Nussbaum (1999), samt Morris och Goldenberg (2018) talar till och med om att kvinnor och djur tillskrivs samma värde och att män betraktas och behandlas utifrån sitt värde som människor i större utsträckning än kvinnor.

Avseende mediernas påverkan på människor har dessa inte enbart en informations-spridande funktion, utan besitter också förmågan att tillgodose människor med "det sunda förnuftet" som sprids vidare genom mänskliga interaktioner enligt Street (2011). Det som vi väljer att benämna "det sunda förnuftet" påverkar sedan i sin tur olika institutioner, idélärar och synsätt i samhället vilka i sin tur också påverkar medier (Street, 2011) Det hela kan, enligt mig tolkas som en slags kretsång. Vi kan, utifrån ovan nämnda studier förstå vilken makt tidningar och andra medier har i skapandet och reproducerandet av olika ideologier och synsätt på samhället. Vad som är intressant i sammanhanget är på vilket sätt nyhetspressen framställer kvinnor och flickor och hur vi kan förstå den framställning som görs. Denna undran och nyfikenhet är en av mina drivkrafter till genomförandet av studien. Vid läsning av studiens analys och de valda artiklarna kan det, utifrån maktaspekten hos medier vara av vikt att ha denna bakgrund med sig för ökad förståelse kring hur kvälls- och nyhetstidningar skriver om kvinnor och flickor som våldtagits och mördats eller mördats utifrån ett sexuellt motiv. Genom att läsaren bär med sig denna kunskap bär hon också med sig vikten av kritisk granskning av artiklarna som studien behandlar.

Metod

Hur ett forskningsproblem definieras beror på många faktorer, vilka i slutändan kan komma att påverka valet av perspektiv en väljer att betrakta problemet och samhället på. Den slutgiltiga definitionen av problemet kommer att stå över andra samhällsgruppers definition av problemet (May, 2001). Att definiera ett problem utifrån ens intresse för ett forskningsproblem kommer att påverka alla steg i forskningsprocessen, enligt May (2001) och i första hand dess mål och design. Detta innebär att definitionen av min forskningsfråga, det vill säga hur kvinnor och flickor porträtteras i kvällstidningar kommer att påverka mitt val av tillvägagångssätt vad gäller vetenskaplig kunskapsproduktion och val av teorier för att förstå problemet. I detta avsnitt kommer jag därför att argumentera för vald vetenskaplig metod, samt föra fram de brister som metoden har och huruvida bristerna kan komma att påverka mitt resultat. Jag kommer även att presentera den ontologiska utgångspunkt som metoden och studien i sig grundar sig på. I metodavsnittet kommer jag även att presentera hur urvals- och kodningsprocessen har gått till, samt argumentera för val av teori och presentera de för- och nackdelar som applicerandet av valda teorier på empirin skulle kunna utmyнна i.

Ontologi

Ontologi rör sociala entiteters art och/eller natur skriver Bryman (2011). Den fråga av störst vikt inom ontologi är den om sociala entiteter ska betraktas som objektiva enheter, oberoende av människors sociala samspel, eller om de ska betraktas som subjektiva konstruktioner vilka människor i sitt sociala agerande skapar genom exempelvis språk och handlingar (Bryman, 2011). Med utgångspunkt i min egen studie och var den placerar sig inom ontologin vill jag tala för att den placerar sig inom socialkonstruktivismen. Socialkonstruktivism kan beskrivas som en social teori där syftet är att förklara hur människor uppfattar och formar sin verklighet (Ne, 2019b). I "Kunskapsociologi - Hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet" skriver Berger och Luckmann (2008) att människors verklighet formas i vår interaktion med varandra och att dessa interaktioner länkar oss samman. Det vardagliga livet kan sägas framträda som en verklighet tolkad av människor och som subjektivt meningsfull,

vilket skapar en värld med ett inre sammanhang (Berger & Luckmann, 2008). Medier, däribland de tidningar jag har valt att studera kan betraktas som sociala konstruktioner eftersom kvällstidningar är något som människan själv har konstruerat på grundval av ett behov av att informera andra människor om händelser och nyheter i omgivningen (Bergström & Boréus, 2005). Svenska kvällstidningars val av *vad* som ska rapporteras och *hur* det ska rapporteras kan också förstås som en social konstruktion, då en del av socialkonstruktivismen också handlar om en kamp om vad som ska betraktas som sant och falskt enligt Lundin (2008).

Studiens tillförlitlighet

Alla studier som genomförs behöver uppnå en del kriterier gällande tillförlitlighet för att kvaliteten på den forskning som bedrivs ska kunna säkerställas. Inom kvalitativ forskning talas det därför om tillförlitlighet (Bryman, 2011). Tillförlitligheten i sig är uppbyggd utifrån tre principer, nämligen *trovärdighet*, *överförbarhet* och *pålitlighet* (Bryman, 2011). Min studie utgår ifrån socialkonstruktivism vilket innebär att människor i relation till varandra skapar verkligheter och sanningar (Berger & Luckmann, 2008; Lundin, 2008). Detta betyder att min studie, med mina val av metod och teorier som utmynnat i ett resultat och en analys är *ett sätt bland många* att betrakta verkligheten. För att säkerställa studiens tillförlitlighet har mitt mål varit att följa de vetenskapliga regler som gäller vid kunskapsproduktion. Utifrån begreppet "trovärdighet" har jag i så stor utsträckning som möjligt strävat efter att vara sanningsenlig och tydlig vid min presentation av metodanvändning, resultat och analys. För att uppnå detta har jag lagt stor vikt på att bland annat föra fram brister avseende den metod jag har använt. Jag har också reflekterat över hur jag kan förhålla mig till och hantera metodens brister så att metoden ändå blir gynnsam. Jag har också fokuserat på att föra en kritisk diskussion kring nyhetsmedier och hur jag planerar att använda de valda artiklarna i min studie. Utifrån begreppet "överförbarhet" har jag, genom mina val av teorier och tidigare studier försökt utarbeta adekvata beskrivningar av mitt material, för att andra personer med kunskap om tidigare studier ska kunna bedöma studiens överförbarhet till dessa. Utifrån begreppet "pålitlighet" har jag försökt att noggrant redogöra för hur själva studieprocessen

har gått till, bland annat genom att redogöra för val av metod, teori, samt beskrivning av kodningsprocessen av materialet.

Urvalsprocessen

Kvälls- och nyhetstidningar

I min studie har jag valt att använda mig av kvällstidningar som empirisk utgångspunkt. De tidningar som jag har valt att utgå ifrån är Aftonbladet, Expressen och Metro med anledning av att de, genom publikationer av artiklar på internet når ut till flest människor i Sverige (Karlsson, 2016). Kvällstidningar och nyhetstidningar menar jag är en relevant källa som empiri med anledning just av att de i högre grad når ut till befolkningen. Anledningen till kvälls- och nyhetstidningars räckvidd beror förmodligen på att artiklarna där är gratis och lättillgängliga. Jag har valt att inte studera dagstidningar så som Svenska dagbladet och Dagens nyheter med anledning av att de inte är lika lättillgängliga för befolkningen som kvällstidningarna. Dagstidningarna kräver efter en tids läsning på webben prenumeration för att läsare ska ges tillgång till artiklarna.

Nyhetstidningar så som Expressen, Aftonbladet och Metro innehåller, till skillnad från dagstidningar ofta fler nöjesartiklar och sensationella nyheter och tillhör därför kategorin tabloider (NE, 2019c). Detta innebär därmed att de artiklar jag har valt att analysera är skrivna av journalister med intentionen att fånga så många läsare som är möjligt (Karlsson, 2006). Med anledning av detta bör deras möjlighet att påverka den strukturella samhällsmentaliteten gällande sexualbrott och mediernas framställning av kvinnor och flickor som offer vara ganska stor. Detta är också en av anledningarna till att jag har valt att studera artiklar från tidningar som når ut till många samhällsmedborgare. Tidningen Metro skiljer sig dock från Aftonbladet och Expressen med anledning av att den inte är att betrakta som en kvällstidning, utan som en nyhetstidning. Metro är dessutom helt reklamfinansierad. Distributionen brukar ske genom självbetjäning vid tidningsställ på exempelvis tågstationer (NE, 2019a), vilket ju också skiljer Metro från Aftonbladet och Expressen. Med utgångspunkt i att Metro är helt reklamfinansierad, till skillnad från Aftonbladet och Expressen skulle en kunna utgå ifrån att kvaliteten på det som skrivs i Metro är av aningen

lägre kvalitet, än det som skrivs i Aftonbladet och Expressen. En annan viktig aspekt värd att nämn är att Metro, till skillnad från Aftonbladet och Expressen är en politiskt obunden tidning, vilket skulle kunna innebära att spridningen i studiens resultatet skulle kunna bli större. Den gemensamma nämnaren hos dessa tidningar är dock att de är av tabloid karaktär med innebörden att innehållet är sensationsbetonat och att artiklarna är relativt korta (NE, 2019a).

Kvinnor och flickor som mördats och våldtagits eller som mördats utifrån ett sexuellt motiv är oftast mycket intressant nyhetsstoff för nyhetsredaktionerna (Brownmiller, 1975; Benedict, 1993). Mot bakgrund av detta menar jag att det är av stor vikt att jag vid genomförandet av min studie är medveten om journalisters intentioner avseende distribution av sensationsbetonade artiklar. Detta eftersom nyhetstidningarnas faktiska syfte inte enbart är att sprida information till samhällsmedborgarna, utan också att väcka känslor hos läsaren med en förhoppning om många klick och höga läsarsiffror (Karlsson, 2016). Frågan som därför kan ställas i sammanhanget är varför nyhetstidningar ska studeras om deras syfte inte är att sprida objektiv kunskap till allmänheten och de flesta människor är medvetna om just detta faktum. Svaret på frågan är att nyhetstidningar och övriga medier har stor inverkan på våra värderingar, vår moral och hur vi väljer att betrakta olika samhällsgrupper (Tamborini, 2013). Att studera hur flickor och kvinnor som mördats framställs i nyhetstidningar är viktigt just utifrån dessa aspekter.

Personporträtt, reportage och nyhetsartiklar

Empirin som studien bygger på är diverse artiklar från nyhets- och kvällstidningar. Inom journalistiken finns det olika sätt att skriva artiklar beroende på journalistens intention med artikeln. Utifrån syftet med studien att studera bakomliggande faktorer till framställningen av kvinnor och flickor har jag valt bort krönikor, ledarartiklar, debattartiklar och kåserier för att istället fokusera på artiklar som är minst påverkade av journalisternas personliga åsikter. Då syftet med studien är att studera *bakomliggande* mönster och strukturer för hur flickor och kvinnor som offer framställs medier är *inte* framträdande personliga åsikter hos journalisten relevanta. Jag har därför valt att studera nyhetsartiklar, reportage och personporträtt då deras huvudsakliga syfte är att informera om någonting som nyligen har hänt i vår omvärld.

Skillnaden mellan reportage och nyhetsartiklar är bland annat att reportage är längre samt att reportage även är aningen mer personliga än nyhetsartiklar (NE, 2019; Stam, 2017).

Reportage kan, till skillnad från nyhetsartiklar publiceras oberoende tid för den rapporterade händelsen (NE, 2019). Trots att reportage är mer personligt präglade än nyhetsartiklar har jag ändå valt att studera reportage eftersom journalistens syfte med dem, likt nyhetsartiklar inte är att argumentera för en viss ståndpunkt eller åsikt (Ne, 2019; Stam, 2018). Vad gäller personporträtt identifieras sådana artiklar genom att fokus vilar på en huvudperson.

Journalisten kan välja att ta kontakt med kollegor till huvudpersonen, men även polis och åklagare för att få en bild av huvudpersonen. Likt reportage är personporträtt mer personligt präglade än nyhetsartiklar (Ne, 2019). Jag bedömer ändå personporträtt som relevanta utifrån min tidigare motivering till varför jag väljer att studera reportage.

Val av artiklar utifrån val av gärningsmän

Jag påbörjade mitt sökande efter relevanta artiklar genom att börja söka på databasen Google efter mest kända gärningsmän i Sverige gällande mord där syftet sades vara sexuellt, eller där mordet föregicks av en våldtäkt. För att få ett så relevant sökresultat som möjligt använde jag sökord som forskare i tidigare studier använt, så som “mord sexuellt”, “sexuallöslöshet mord” och “mord med sexuella förtecken”. Sökresultaten påvisade att de gärningsmän och de brott som har begåtts av dessa och som är mest relevanta för studien och som fått flest träffar var tre stycken. Dessa gärningsmän var också relevanta utifrån studiens urval av tidsspann då morderna ska ha begåtts. Urvalet av gärningsmän gjordes utifrån studiens syfte, samt utifrån etiska överväganden. Med utgångspunkt i detta radade jag upp en del kriterier på gärningsmännen och de brott som begåtts vid genomförande av urvalet:

- Förövarna skulle ha begått morderna på svenska medborgare.
- Förövarna skulle ha blivit dömda i domstol.
- Förövarna skulle antingen ha begått mord utifrån ett sexuellt motiv, eller så skulle mordet ha föregåtts av våldtäkt.
- Förövarnas brott skulle betraktas som särskilt hänsynslösa av allmänheten och väckt stor medial uppmärksamhet i Sverige.

Kravet på att förövarna skulle ha begått mordet på svenska medborgare utgick ifrån faktumet om att brott som begås mot personer som vi anser tillhöra vår etniska, kulturella och sociala grupp väcker större känslor hos oss, än brott som begås mot personer med annan etnicitet och kultur (Olsson, 2016). Det bör därför vara mer sannolikt att en person som har svenskt medborgarskap även ser sig själv som kulturellt svensk, än en person som inte har svenskt medborgarskap. Utgångspunkten i att människor tenderar att känna större empati för sin egen sociala grupp bör också resultera i att fler artiklar skrivs av tidningarna och övriga medier när mord begås mot någon vi känner social tillhörighet med. Kravet att förövarna skulle ha blivit dömda i domstol, gjordes utifrån ett etiskt ställningstagande, då jag inte skulle kunna motivera det som etiskt försvarbart att inkludera personer i studien som inte har blivit dömda i domstol. Utifrån studiens syfte valde jag också att motivet till brottet skulle vara sexuellt, eller att en våldtäkt som ha begåtts före eller efter mordet på offret. Anledningen till kravet på att brotten skulle ha väckt särskild medial uppmärksamhet och varit särskilt hänsynslösa har främst att göra med studiens syfte som ju utgår ifrån särskilt allvarliga brott begåna av män som drabbat kvinnor och flickor. En annan anledning är att jag ville underlätta tillgången till empirin, det vill säga artiklarna. En naturlig konsekvens av brott med så pass allvarlig karaktär som ju brotten i denna studie är, visar sig ofta bli stor medial uppmärksamhet. Genom tillgången till ett stort antal artiklar skulle också urvalsprocessen av artiklar i tidningarna bli enklare. Fler artiklar skulle ge mig större möjlighet att välja ut dem som allra bäst skulle kunna utgöra empiriskt underlag och som skulle kunna hjälpa mig att besvara studiens frågeställningar. En annan konsekvens som jag också vill framföra är mitt val av tre stycken särskilt uppmärksammade fall. Utifrån detta urval blir jag själv som student en del i reproduceringen av dessa bilder som medier framställer av gärningsmän och offer. Med detta menar jag att jag har valt fall som fått stor genomslagskraft och som med stor sannolikhet väckt många känslor hos människor. Med utgångspunkt i detta kan det därför uppfattas som att jag som student blir en del i den fortsatta spridningen och reproduceringen av dessa fall. Eftersom fallen dessutom är kända kan de flesta säkerligen utläsa vilka offren är. Detta skulle också kunna betraktas som ett etiskt dilemma, som har varit svårt att hantera i studien, utifrån mitt urval. Jag diskuterar den etiska problematiken kring offren vidare i avsnittet "Etiska överväganden".

En annan konsekvens som jag kan se med valet av enbart tre särskilt uppmärksammade fall är att det kan uppstå en del frågor kring studiens grad av trovärdighet. Studiens resultat är naturligtvis kopplat till vilka val av empiri, det vill säga de val av artiklar och val av citat som jag har gjort. Utifrån valet av några få särskilt uppmärksammade fall där de kvinnliga offren (i vissa fall barn) våldtagits och mördats eller mördats utifrån sexuella motiv finns risken att en stereotypisk bild av kvinnor och flickor som offer framträder och att urvalet av artiklar och citat i artiklarna kan påverka detta. Man kan även tänka sig att en stereotypisk framställning skulle framträda utifrån den tidigare forskning som finns kring hur kvinnor och barn som offer, men även män som förövare tidigare har framställts i medier, det vill säga utifrån gamla könsroller. Framställningen som framträder kan därför möjligen betraktas som aningen snäv i analysen. Om jag hade gjort urvalet på ett annorlunda sätt och valt att söka mer förutsättningslöst efter mord på svenska medborgare hade kanske resultatet blivit annorlunda och möjligen också mer nyanserat. Jag hade kunnat välja ut fler mordfall att studera för att öka studiens djup och trovärdighet ytterligare. Jag kunde även ha sökt på mord utifrån andra slags kriterier, exempelvis främst lagt fokus på att söka på själva typen av mord och inte utifrån specifika gärningsmän som jag har valt att göra i denna studie. Jag skriver att jag också har sökt på exempelvis "mord med sexuella förtecken", men fokus vid val av artiklar har ändå gjorts främst utifrån valet av gärningsmän vilket jag också har motiverat. Utifrån dessa svårigheter och begränsningar med urvalet avseende mord och gärningsmän har det varit svårt att kunna dra andra slutsatser än dem som jag har presenterat i avsnittet "Resultat och analys". Om jag hade använt ett annat tillvägagångssätt avseende urvalet hade jag möjligen funnit andra intressanta teman som hade kunnat leda till andra spår och mer nyanserade framställningar av offren. Utifrån mitt tillvägagångssätt avseende urvalet av artiklar och citat, samt utifrån valet av brotten och deras karaktär och de teorier jag har valt att tillämpa på empirin kan resultatet och analysen tolkas som en slags bekräftelse av teorierna och den forskning som redan finns inom området. Min förhoppning är att studien till trots ändå har kunnat bidra med viss ny kunskap.

Efter genomfört urval av gärningsmän var nästa steg att söka på Aftonbladets, Expressens och Metros databaser på internet för att ta reda på antalet träffar och relevanta artiklar utifrån sökningar på gärningsmännens namn. Ett problem med att söka på tidningars databaser är att det ofta uppkommer stora mängder data. Nästa steg i processen blev därför att sälla bort artiklar som inte passade studiens syfte. Detta kunde göras på tidningarnas hemsidor genom att sortera träffarna utifrån datumordning på träffarna eller genom att anpassa träffarna efter själva sökordet. Efter en genomsökning av de artiklar som uppnådde mina uppsatta kriterier började nästa urvalsprocess. Detta innebar att välja ut de artiklar som bäst passar syftet med studien, samt att göra en bedömning av hur många artiklar som kan komma att behövas för att uppnå ett mättat material. Jag gick därför igenom de artiklar som jag tidigare valt ut för att ånyo välja ut artiklar som jag ansåg allra mest relevanta för studiens syfte. Valet av artiklar och citat gjordes genom ett målstyrt urval innebärande att jag valde artiklar och citat med fokus främst på nyhetstidningarnas framställning av offren. De citat som analysen därmed berör har valts ut eftersom de tydligast speglar hur nyhetstidningarna *generellt sett* framställer kvinnor. De är inga särskilda eller extrema exempel, utan skildrar nyhetstidningarnas framställning av kvinnor och flickor på ett övergripande sätt.

Urvalet av artiklar mynnade ut i tjugofem artiklar per gärningsman, det vill säga tio artiklar per gärningsman från Aftonbladet, tio artiklar per gärningsman från Expressen och fem artiklar per gärningsman från Metro. Sammanlagt har därmed 75 artiklar studerats.

Anledningen till lägre antalet artiklar från Metro berodde på deras betydligt mindre databas, vilket i sin tur innebar färre relevanta artiklar. Trots Metros mindre andel artiklar valde jag ändå att inkludera Metro som en del av det empiriska materialet. Detta utifrån att jag fann många artiklar som passade studiens syfte, men också utifrån att Metro är en politiskt obunden tidning till skillnad från Aftonbladet och Expressen. Utifrån Aftonbladets och Expressens skilda politiskt ideologiska utgångspunkter och Metros avsaknad därav hade jag därför en förhoppning om en politiskt ideologisk spridning av materialet.

Intervjupersoner i artiklarna

Avgränsningen av vilka intervjupersoner i artiklarna som skulle omfattas har jag gjort genom att söka igenom de artiklar som har valts ut för att ta reda på vilka personer och grupper av

människor som oftast ges företräde att uttala sig om brotten. Anledningen till att jag valde att studera artiklar där vissa grupper av människor har större företräde att yttra sig har att göra med den maktposition de besitter. Deras position bör innebära att de i större utsträckning än andra målgrupper i samhället har makt att påverka svenska medier. De grupper som fick störst företräde att yttra i sig i fallen visade sig vara olika experter inom området, så som poliser, åklagare, advokater och läkare. Utifrån de olika professioner som intervjupersonerna tillhör hade jag en förhoppning om att det skulle resultera i en viss spridning i materialet, då just olika professioner med olika perspektiv får komma till tals. En del av de citat som studien berör är enligt tidningarna själva direkta uttalanden från personer tillhörande specifika professioner. Jag kan dock inte avgöra om dessa uttalanden som tidningarna har formulerat är helt korrekta och helt i överens med vad intervjupersonerna egentligen sade då de intervjuades. Risken föreligger därmed att en del av intervjupersonerna har blivit felciterade. Jag kommer dock att betrakta uttalandena som redaktionellt material, eftersom de faktiskt har behandlats av journalister i efterhand. Detta innebär att jag kommer att använda mig av citaten på samma sätt som övrig text i artiklarna när dessa analyseras.

Vad gäller avgränsning av intervjupersoner har jag valt att inte inkludera anhöriga till offren då jag inte kan motivera det som etiskt försvarbart. Diskussionen om varför jag inte har valt artiklar där anhöriga till offren uttalar sig har jag utvecklat vidare i avsnittet "Etiska överväganden". Jag har dock valt att inkludera gärningsmännens uttalanden utifrån deras val att faktiskt begå brotten och utifrån konstateranden från rättsläkare att de inte led av någon allvarlig störning vid tiden för brottet. Utifrån dessa faktorer bör gärningsmännen därför själva kunna beskriva och berätta om sina brott.

Val av tidsperiod

Valet av tidsperiod för när morderna skulle ha begåtts gjorde jag utifrån studiens syfte att studera framställningen av offer som blivit utsatta för brott i modern tid. Det sker dessutom sällan mord av sådan karaktär som denna studie berör varför jag ansåg ett tidsspann på tio år, det vill säga perioden 2008-2018 verkade rimligt. Tidsperioden är även intressant utifrån Karlssons (2003) och Bäckströms (2015) resonemang om hur journalistiken har förändrats. Bland annat har konkurrensen inom medievärlden ökat på grund av den ökade

digitaliseringen (Karlsson, 2003; Strömbäck, 2015). Konkurrenten inom mediebranschen har under 2000-talet alltmer kommit att handla om att producera spektakulära nyheter som resulterar i många "klick" och köp av lösnummer, vilket har resulterat i journalistik av sämre kvalitet än tidigare (Karlsson, 2006; Strömbäck, 2015). På grund av digitaliseringen och den förändrade journalistiken är människor mer exponerade för medier idag än tidigare, vilket också bör innebära att det ställs högre krav på medborgare att kunna kritiskt granska det de exponeras för. När medier då rapporterar om, exempelvis mord som denna studie berör, görs detta ofta på ett icke-nyanserat sätt, med fokus på att sälja så många artiklar som möjligt (Karlsson, 2006; Strömbäck, 2015), vilket jag förmodar kan föranleda konsekvenser för de inblandade i brottet. Med anledning av denna förändring inom journalistiken är det därför viktigt att studera mediernas nyhetsrapporteringar då de har en stor påverkan på oss och våra värderingar (Tamborini, 2013). En annan mycket viktig anledning till valet av tidsperiod är Metoo och tiden före genombrottet. En del av artiklarna som jag har valt ut till studien är dock skrivna en tid före genombrottet av Metoo. Denna tid är intressant utifrån aspekten av att Metoo, har föranletts av sociala mobiliseringar av kvinnorörelser runt om i världen vilket innebär att denna tid bör ha innehållit en hel del förändringar och spänningar (Nussbau, 2016).

De ideologiska ståndpunkternas eventuella påverkan på studien

Ideologiska inriktningar är en del av journalistikens utformning och påverkar vad det skrivs om och hur det skrivs om händelser, personer och grupper i samhället (Karlsson, 2006). Med hänvisning till att medier ofta fungerar som en reflektion av samhället och dess klimat, är jag även medveten om att de valda tidningarna har olika ideologiska utgångspunkter. Aftonbladet är oberoende socialdemokratisk (Ne.se, 2016a), Expressen är obunden liberal (Ne.se, 2016b) och Metro är politiskt obunden (Ne.se 2019). Detta ser jag dock inte som något problem eftersom studien inte syftar till att analysera hur mediernas ideologiska utgångspunkter påverkar framställningen av offer, utan om mediernas framställning av dessa i allmänhet. Det skulle snarare kunna vara gynnsamt att studera två kvällstidningar med olika ideologiska utgångspunkter och en politiskt obunden nyhetstidning, eftersom det skulle kunna ge en större ideologisk spridning av materialet.

Vetenskaplig metod: Kvalitativ innehållsanalys

Syftet med innehållsanalys som metod är att studera bakomliggande teman i texter. På vilket sätt dessa teman hittas beskrivs sällan närmare enligt Bryman (2011). Naturligtvis har jag ändå en intention, samt skyldighet att på ett så tydligt sätt som möjligt beskriva hur processen har sett ut, för att läsaren ska kunna bedöma studiens tillförlitlighet, överförbarhet och replicerbarhet. I mitt fall är anledningen till mitt val av metoden att den är adekvat utifrån den empiriska utgångspunkt jag har, det vill säga att studera artiklar som berör framställningen av kvinnor och flickor som offer för mord med sexuella förtecken. Bryman (2011) skriver också att metoden är vanlig att använda vid studier av dokument och medier. Jag anser att metoden har varit gynnsam i denna studie då den har gett mig verktyg till att kunna sortera och besvara frågor som uppstår vid inläsning av artiklarna: "Vad handlar texten om?", "vilket tema är denna information ett exempel på?", "vem är det som talar i artiklarna?", vilket Bryman (2011) skriver är en del av syftet med metoden. Genom bland annat dessa frågor har jag kunnat utkristallisera intressanta teman för studien. Vid användning av kvalitativ innehållsanalys är det vanligt att illustrera teman med hjälp av citat eller textstycken (Bryman 2011), vilket också är det tillvägagångssätt jag har använt för att illustrera mitt resultat. Detta tillvägagångssätt anser jag också ha varit nödvändigt för presentationen av resultatet och analysen.

Kodningsprocessen: Inläsning av material som ett första steg

May (2011) hänvisar till John Scott's (1990) "A matter of record: Documentary sources in social research" och skriver att en viktig kunskap som studenten/forskaren bör ha med sig innan påbörjandet av analysprocessen av dokumenten är kunskapen om att texten, författaren och läsaren utgör tre huvudkomponenter i meningskonstruktionsprocessen. För att kunna få förståelse för textens innebörd behöver studenten fokusera på författarens intention med texten (May, 2011). Studenten behöver alltså försöka föreställa sig hur författaren tänker sig att mottagaren och läsare generellt kommer att förstå texten. Mellan studenten/forskaren och denna första förståelse av texten befinner sig själva kärnan, där det dolda budskapet befinner sig (May, 2011).

Första steget i min kodningsprocess var därför att läsa igenom materialet för att få en första uppfattning om vad journalisternas syfte med artiklarna skulle kunna vara. De utvalda artiklarna kopierades från kvällstidningarnas respektive hemsida och klistrades in i ett dokument med syfte att få en större överblick av materialet. En första tolkning jag gjorde av mina valda artiklar var att journalisternas huvudsakliga syfte med artiklarna var att på ett uppseendeväckande och detaljrikt sätt informera samhällsmedborgarna om brotten, gärningsmännen och offren. Antagligen är syftet med denna sorts journalistik att väcka känslor hos läsaren. Denna tolkning tror jag är ganska allmängiltig i samhället generellt vad gäller tabloider. Efter en första inläsning av materialet fortsatte jag att läsa alla artiklar ytterligare några gånger utan att markera något i texterna. Detta gjorde jag med syfte att skapa en kartläggning av materialet, som i ett senare skede skulle komma att väcka en tankeprocess hos mig om vilka bakomliggande mönster och teman som döljer sig i artiklarna. Detta sätt att koda material rekommenderas av Bryman (2011) som också skriver att materialet i ett första skede bör läsas igenom ett flertal gånger utan att studenten gör några direkta tolkningar av texten eller noteringar i textens marginal.

Kodningsprocessen: Markeringar och noteringar leder till teman

Nästa steg i kodningsprocessen var att börja markera fragment av texter som betraktades som intressanta utifrån studiens syfte, samt att göra noteringar av texterna i dokumentets marginal. Texterna lästes återigen igenom ett flertal gånger och textstycken markerades med överstrykningspenna. Tankar och tolkningar som började uppstå i denna del av kodningsprocessen noterades som kommentarer i marginalen på dokumentet. Efter att ha läst igenom mitt material ett flertal gånger och med åtskilliga markeringar och kommentarer av texterna började olika teman att utkristalliseras. Bryman (2011) skriver att studenten i denna process börjar utarbeta koder och nyckelord som ska komma att ha betydelse i valet av teoretiska referensramar. I kodningsprocessen uppkom ett flertal olika kodningar och en del av dem visade sig i ett senare skede inte vara relevanta. Det är ett vanligt och naturligt fenomen enligt Bryman (2011) att alla koder inte visar sig vara fruktbara. Jag har därför behövt "städa upp" bland koderna i efterhand för att på ett enhetligt sätt kunna sammanställa

intressanta och relevanta teman. De teman som jag utarbetade från materialet och som jag bedömde som mest relevanta och intressanta för studien var följande:

- Sexualiserat och objektifierat berättande.
- Detaljbeskrivning av offrets död.
- Trivialisering av det brott som offret utsatts för.
- “Sagoberättande”, det vill säga att offret befinner sig på en neutral plats och beskrivs med ord som “totalt oskyldig” och “en liten flicka, ett barn”. Gärningsmannen beskrivs som offrets raka motsats, “ett monster”, “den förslagna gärningsmannen”.

I avsnittet “Teoretiska referensramar” kommer jag på ett tydligare sätt presentera vilken roll dessa teman spelade i mitt val av teoretiska referensramar. Jag kommer också att berätta om hur dessa empiriska teman fungerade som verktyg i utarbetandet av teoretiska teman, samt uppge vilka för- och nackdelar som jag upplever att teorierna besitter. De teman som jag har utarbetat från min empiri kallar jag för “empiriska teman” och de ord och begrepp som jag har utarbetat från teorier med hjälp av de empiriska temana kallar jag för “teoretiska teman”. De teoretiska temana kommer att användas vid analysen av empirin.

Begränsningar och svårigheter med metodvalet

De begränsningar som jag har stött på vid användningen av kvalitativ innehållsanalys är framförallt tidsaspekten. Kvalitativ innehållsanalys kräver ett flertal genomgångar av materialet och inte sällan upplevs processen som ett evighetsarbete. Metoden har krävt en stor dos av tålamod och därför har metoden också krävt pauser mellan alla omgångar av genomgångar. En annan svårighet med metoden var att kodningsprocessen genererade i otaliga mängder koder. Många av dessa kunde inte sammanställas då det inte fanns något samband mellan dem, vilket därför inte heller kunde generera i något adekvat tema. Dessa oräkneliga koder kunde i vissa fall även resultera i ett visst “framtungt” resultat, det vill säga att tolkningen av en del teman blev långsökta och svårbergripliga. Detta är inte heller något som är ovanligt enligt Bryman (2011). Trots dessa svårigheter och begränsningar anser jag ändå att metoden har varit gynnsam utifrån att jag har lyckats utkristallisera intressanta teman

och nyckelord från materialet. Jag har också förstått varför metoden kräver tid. För att kunna finna intressanta teman i materialet krävs flertalet genomläsningar och sorteringar av teman så att dessa också i slutändan kan generera i ett intressant resultat.

Etiska överväganden

Inför varje vetenskaplig studie ska varje forskare göra en avvägning mellan den kunskap som undersökningen kan komma att generera och de etiska konsekvenser som kan uppstå för de berörda, d.v.s. undersökningsdeltagare/uppgiftslämnare och eventuellt för tredje person. Både kortsiktiga och långsiktiga följder måste beaktas (Vetenskapsrådet, 2002). Varje vetenskaplig undersökning är unik, därför är de vetenskapliga riktlinjerna inte detaljreglerade. Det är upp till varje enskild forskare att själv göra avvägningen mellan forskningens nytta och den skada den eventuellt kan frambringa (Vetenskapsrådet, 2002). Inom humanistisk och samhällsvetenskaplig forskning bör forskaren utgå ifrån fyra etiska utgångspunkter, enligt Vetenskapsrådet (2002):

- *Informationskravet:* Forskaren ska informera de berörda i studien om forskningens syfte och vilka villkor som gäller för deltagandet. Deltagandet i undersökningen ska vara frivilligt och ska kunna avbrytas om så önskas.
- *Samtyckeskravet:* Deltagare i en vetenskaplig undersökning har rätt att själva bestämma över sin medverkan. I fall där information hämtas från t.ex. massmedier behöver samtycke ej efterfrågas.
- *Konfidentialitetskravet:* Alla uppgifter om deltagarna i undersökningen ska behandlas med största möjliga konfidentialitet. Berördas personuppgifter ska behandlas på ett sådant sätt att obehöriga ej kan ta del av dem.
- *Nyttjandekravet:* De uppgifter som forskaren samlar in får enbart användas för studiens syfte. De får därmed inte användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften (Vetenskapsrådet, 2002).

Kvälls- och nyhetstidningar är min utgångspunkt för inhämtandet av empiriskt material, vilket innebär att materialet som jag kommer att använda mig av är offentligt. Av denna

anledning har jag inte behövt ta “informationskravet” i beaktning vid genomförandet av studien. Av samma anledning har jag inte behövt ta hänsyn till “samtyckeskravet”, vilket även riktlinjen i sig poängterar. De uppgifter som jag kommer att inhämta om personerna tillhandahålls av media, vilket betyder att de är offentliga. “Konfidentialitetskravet” är därmed inte ett krav som jag i min undersökning behöver eftersträva att följa. Jag har dock till viss del tagit hänsyn till konfidentialitetskravet, bland annat utifrån mitt val att inte benämna offren och gärningsmännen vid namn i analysen, samt utifrån att inte nämna namn på kommuner och yrkesverksamma så som åklagare och advokater. “Nyttjandekravet” innebär att det material som jag samlar in enbart får användas för studiens syfte. Medier är offentliga och alla har rätt att ta del av den sortens information. Jag har därför valt att betrakta artiklarna som offentliga handlingar och behandlat dem därefter. Ett problem jag dock ställdes inför var hur jag skulle förhålla mig till att några av brottsoffren som studien berör är barn.

Brottsoffer

Studien som jag genomför berör framställningen av kvinnor och flickor som brottsoffer. Vad som är problematiskt gällande offren som barn är, som jag tidigare har berört, massmediers sätt att skriva om barn och brott av sexuell karaktär. Under senare år har forskningen om barn som blivit utsatta för sexualbrott ökat, vilket har resulterat i en större kunskapsbank. På grund av den ökade kunskapsproduktionen benämns numera barn som blivit utsatta för sexualbrott för “särskilt sårbara offer” (Sonander, 2008). Att studera artiklar som handlar om barn som mördats är därmed ett etiskt problem som jag har varit tvungen att förhålla mig till vid genomförandet av studien. Offren, i detta fall kvinnorna eller flickorna har inte valt att bli exponerade i massmedier, men eftersom att jag har valt artiklar där flickor och även kvinnor inkluderas är jag delvis medverkande till barnens och kvinnornas exponering. Mitt syfte i denna studie är dock inte återupprepa mediers rapporteringar om vålds- och sexualbrott, utan att kritiskt granska mediers sätt att framställa offer. Trots detta kommer jag oundvikligen att bidra till reproduceringen av exponeringen av offren då själva studien syftar till undersöka hur mördade kvinnor och flickor framställs i svenska kvälls- och nyhetstidningar. Problematisering och kritiskt granskning av medier menar jag dock är nödvändigt för att

samhället ska kunna utvecklas och för vi på bästa tänkbara sätt kunna värna och skydda utsatta grupper i samhället, så som kvinnor, men framförallt barn.

Vad som ofta sker med barn som blivit viktimerade och exponerade som offer, enligt Pereda, Abad och Guilera (2016) är att de tilldelas ytterligare offerroller. Detta gör dem till "polyoffer" vilket ofta resulterar i negativa konsekvenser för barnen, exempelvis i form av att de blir måltavlor för våld och är i större behov av skydd från vuxna som kanske inte finns närvarande (Guerra et al., 2016). För att förhindra dessa problem som barn tvingas utstå, tror jag att en väg att påverka detta är att öka kunskapsproduktionen om hur medier exponerar barn. Vad som dock är nackdelen med detta tillvägagångssätt är att forskare också blir delaktiga i problemet av exponering av barn. Trots detta kommer förhoppningsvis forskningen om barn som offer och polyoffer leda till ett bättre samhälle för barn i framtiden.

Eftersom jag har valt att utesluta anhörigas utsagor om offren i tidningarna innebär det även att jag även har valt att utesluta ett visst sätt att framställa och betrakta offren. Valet av att inte inkludera anhörigas utsagor i de citat som valdes kring brotten gjordes utifrån ett etiskt ställningstagande. En konsekvens av att citat från anhöriga inte inkluderades är bland annat att bilden av offren som framträder skulle kunna tolkas som snäv och aningen mindre nyanserad, än om jag låtit anhörigas berättelser av offren vara en del av empirin. Om jag hade inkluderat citat om anhörigas utsagor kring brotten hade möjligen framställningen av offren varit av en annan karaktär där fokus antagligen hade riktats mot familjens sorg över en förlorad familjemedlem och dennes viktiga plats och roll i familjen. Dock hade anhörigas utsagor om brotten och offren som sagt kunnat generera i fler sätt att betrakta offren på vilket hade kunnat öka studiens trovärdighet. Risker som dock hade kunnat uppstå om jag hade inkluderat de anhörigas utsagor är att gärningsmännen hade framställts stereotypiskt utifrån den situation de anhöriga befinner sig i, med starka känslor av sorg och ilska, vilket hade kunnat resultera i ett etiskt problem. Med "stereotypiskt" i detta sammanhang menar jag att risken skulle ha varit större att gärningsmännen skulle ha framställts utifrån gamla könsroller, som ju också forskningen i sig visar att gärningsmän och offer ofta gör i medier. I sin tur hade detta kunnat påverka framställningen av offer eftersom rollerna offer och gärningsman, enligt Christie (2001) är beroende av varandra för att kunna existera.

Gärningsmän

Fokus i denna studie är inte framställningen av gärningsmän i tidningar, dock menar jag att det är viktigt att föra en viss etisk diskussion kring dem, då de fyller en viktig roll i studien. De gärningsmän som har valts ut för studien har dömts för brotten i domstol till antingen fängelse eller vård. Jag gjorde bedömningen att jag inte hade kunnat etiskt motivera att välja personer som ännu inte blivit dömda. Utifrån vetenskapsrådets (2002) etiska riktlinjer hade jag riskerat att bryta mot bland annat konfidentialitetskravet. Om personerna som jag har valt att inkludera i studien i ett senare skede av studien hade visat sig vara oskyldiga till brotten hade information om dem och brotten som de tidigare misstänktes för emellertid med stor sannolikhet redan blivit offentliggjorda i medierna. Utifrån ett vetenskapligt perspektiv som student anser jag att det ändå hade kunnat bli etiskt problematiskt att exponera personernas namn och de brott som de visat sig inte vara skyldiga till. Exponeringen hade inte varit etiskt försvarbar mot varken personerna i fråga eller deras anhöriga som ju faktiskt skulle kunna komma att ta del av studien. I studien har jag valt att benämna gärningsmännen med bokstaven Z. Detta för att studien ska få en tydlig struktur men också utifrån att gärningsmännen som studien berör också har närvara som kommer att ha tillgång till studien eftersom den kommer att publiceras.

Aidentifiering

De offer, gärningsmän och intervjupersoner som denna studie berör har inte haft möjlighet att samtycka till att medverka i studien, men eftersom medier är att betrakta som offentliga handlingar anser jag att studien och mitt genomförande av den ändå är etiskt försvarbar. Eftersom studien bland annat berör barn och eftersom föräldrarna till dessa barn kommer ha tillgång till uppsatsen, då den kommer att bli en offentlig handling när den publiceras, har jag kommit fram till, utifrån de studier som finns om viktimologisk forskning och i samråd med lärare på institutionen att inte benämna offren vid namn. Istället kommer jag att använda mig av ordet "offer". Trots att ordet "offer" inte är helt oproblematiskt, då det ligger en viss värdering och betydelse i ordet, anser jag att det ändå är mer etiskt försvarbart än att använda mig av offrens riktiga namn. I analys- och resultatdelen där jag har använt mig av citat för att

belysa forskningsproblemet kommer jag inte att nämna offren vid namn. Istället har jag valt att benämna dem med bokstaven X. Att benämna offren med X gjordes med hänsyn till offrens efterlevande, men även med anledning av att namnen inte är nödvändiga för att förstå resultatet. Anledningen till att jag valde att inte använda mig av ordet "offer" i själva resultatet är på grund av den inflation som då förmodligen skulle uppstå av ordet. Jag väljer därför att använda mig av bokstaven X när jag refererar från kvällstidningarna i resultatdelen.

Ibland skriver tidningarna hur gamla offren och gärningsmännen var vid mordtillfällena. Jag har därför av etiska skäl valt att avidentifiera offrens och gärningsmännens ålder genom att ersätta ålder med bokstaven Y. I ett fåtal av citaten beskrivs offrens utseende tydligt, exempelvis beskrivs ett offers hårfärg. Detta är naturligtvis ett etiskt problem vid presentationen av studien som ju kommer att göras med hjälp av citat från tidningarna. Jag har därför valt att avidentifiera sådana särskilt tydliga beskrivningar genom att ersätta offrets egentliga färg på håret med att skriva "hårfärg" och skriva "hårfärg" i parentes. Vid uppkomsten av andra liknande beskrivningar, så som färg på kläder osv. har jag valt att skriva "färg" i parentes. I en del av citaten framhäver tidningarna offrens och gärningsmännens yrke. För att ytterligare säkerställa att offren och gärningsmän inte exponeras i onödan har jag valt att avidentifiera de yrken som nämns i tidningarna. Genom att avidentifiera yrkena blir det också svårare för läsaren att identifiera vem offret och gärningsmannen är. Ortnamn och namn på yrkespersoner som tidningarna har intervjuat har jag valt att benämna "XXXX". Detta för att säkerställa offrens och gärningsmännens anonymitet, men även för att säkerställa intervjupersonernas anonymitet. I del av citaten förekommer också tydliga beskrivningar av den plats där offret och gärningsmannen vistades vid mordtillfället. Som exempel framkommer det i några av citaten att mordet begicks i ett specifikt färdmedel. För att avidentifiera offret och gärningsmannen ytterligare valde jag att ersätta namnet på det specifika färdmedlet med ordet "farkost". Eftersom ordet "farkost" inte syftar på något specifikt färdmedel, försvåras identifieringen av offret och gärningsmannen. Genom att hantera dessa detaljerade beskrivningar på detta sätt förändrades inte citatets innehåll, vilket i annat fall hade kunnat påverka min analys av citaten. Ännu ett sätt att avidentifiera offer och gärningsmän är att jag inte har utlämnat de granskade artiklarna i

referenslistan. Handledare och examinatorer har dock tagit del av dessa uppgifter för att kunna granska studiens vetenskapliga redlighet.

Teoretiska referensramar

Under inläsningen av de artiklar som jag har valt till studien har olika tankar och idéer uppkommit om hur jag kan tolka och förstå mitt resultat. Något jag upptäckte ganska tidigt i min studie var det fokus som tidningarna ofta riktar mot offrens kön, ålder, utseende och beteende. Andra intressanta aspekter jag upptäckte i samband med inläsningen var tidningarnas stora fokus på dynamiken och relationen mellan offret och gärningsmannen samt journalisternas narrativa sätt rapportera om mordet på kvinnan eller flickan. En teori som jag i början ansåg var aktuell var bland annat från Jenny Kitzingers (2004) "Framing abuse" i vilken hon diskuterar mediernas framställning av barn som utsatts för sexuella övergrepp. Denna teori ansåg jag dock inte vara tillräcklig, då den inte handlar om mediernas framställning av kvinnor som blivit utsatta för övergrepp. Den behandlar heller inte flera av de områden som jag identifierat i mitt material så som fokus på offrets kön, ålder och relationen till gärningsmannen. Jag hade även tankar på att göra en kritisk diskursanalys genom att använda mig av Foucaults teori om kampen mellan olika diskurser. Jag var även nyfiken på att använda mig av Norman Faircloughs (2013) "Critical discourse analysis - the critical study of language". Anledningen till att jag inte valde att använda mig av Foucaults eller Faircloughs teorier var på grund av att jag ansåg att de riktar för lite fokus mot den strukturella problematiken kring kvinnors underordnade männen. Dessa teorier har även använts av andra forskare i tidigare studier ville jag försöka förstå problemet med mediernas framställning med hjälp av en annan teoretisk referensram. Valet landade slutligen på Nils Christies (2000) "Det idealiska offret" och Susan Brownmillers (1975) "Against our will: Men, women and rape", då dessa visade sig kunna fungera som teoretisk referensram på ett mer nyanserat och sammanhållet sätt. Christies fokus i sin teori är inte riktad mot kön och genus, men den ger en generell förståelseram för hur ett idealiskt offer betraktas av allmänheten, samt en förståelse för det idealiska offret som social konstruktion. Brownmillers teori utgår dock tydligt från kvinnor och flickor som grupp och hur de länge har framställts och betraktas av medier och samhället utifrån sitt kön. Utifrån de båda teoriernas likheter och olikheter med

varandra ansåg jag att dessa kunde användas på ett kompletterande sätt som skulle kunna frambringa en intressant analys.

Nils Christie: Det idealiska offret

Nils Christie (2000) beskriver i sitt kapitel "Det idealiska offret" i antologin "Det motspänstiga offret" om vilka egenskaper som samhället vanligtvis tillskriver brottsoffer. Christie (2000) poängterar att offrets egenskaper samspelar med gärningsmannens egenskaper och att offrets och gärningsmannens karaktärer är beroende av varandra för att kunna existera. Christie (2000) skriver också att egenskaperna hos offret och gärningsmannen inte är definitiva och bestämda. De är starkt beroende av det rådande samhällets ideologier och politik och definieras därefter, vilket innebär att betydelsen av begreppen "offer" och "förövare" kan variera och förändras över tid (Christie, 2000). För att illustrera denna förändringsprocess använder han den åldrande kvinnan som ett exempel. Under häxprocesserna på medeltiden och fram till slutet av 1600-talet betraktades äldre kvinnor som onda med förmågor att förtrolla människor, få skördar att slå fel och föra bort barn till Blåkulla (Christie, 2000). Idag betraktas äldre kvinnor däremot som särskilt idealiska offer och beskrivs ofta som svaga, sårbara och utsatta (Christie, 2000). I sina studier av vilka egenskaper offer ofta tillskrivs har Christie (2000) utarbetat särskilda kriterier som behöver vara uppfyllda för att offret ska kunna tillskrivas rollen som idealiskt offer. Dessa är följande:

- Offret är svagt, exempelvis sjukt, mycket ungt eller mycket gammalt.
- Offret ägnar sig åt ett respektabelt projekt. Offret är exempelvis på väg hem från arbetet eller upptagen med att hjälpa en vän.
- Offret befinner sig på ett neutral och allmän plats på dagtid.
- Gärningspersonen och offret känner inte varandra.
- Gärningsmannen är stor och ond.

Utifrån Christies (2000) beskrivningar av offer och förövare framgår det ganska tydligt att offret och gärningsmannen är varandras totala motsatser. I Christies (2000) beskrivning av det idealiska offret blir det också tydligt att rollerna offer och gärningsman är beroende av

varandra för varderas existens. Anledningen till valet av “Det idealiska offret” som teoretisk referensram har jag främst gjort utifrån de tidigare empiriska teman jag har utarbetat genom kodningen av mitt empiriska material. Det empiriska temat “sexualiserat och objektifierat berättande” har jag omarbetat med hjälp av Christies och Brownmillers teorier till de teoretiska temana “sexualisering och “objektifiering”. Dessa teman skulle kunna förstås på ett relevant sätt genom Christies (2000) teori om det idealiska offret och dess särskilda egenskaper. Vid inläsningen av artiklarna som jag har valt fann jag intressanta kopplingar mellan hur kvinnor och flickor framställs och Christies teori om hur det idealiska offret ofta porträtteras. Christie (2000) skriver exempelvis att ju mer idealisk gärningsmannen är desto mer idealiskt är offret, vilket jag kunde koppla till brottsoffren och gärningsmännen i de valda artiklarna- Jag upplever att Christie i sin teori tydligt betonar vikten av både offret och gärningsmannens existens för att en ska kunna förstå hur de framställs i olika sammanhang , vilket jag menar också visas tydligt i tidningsartiklarna. Min tolkning av Christies teori är att framställning av offren görs utifrån en viss framställning av gärningsmännen och vice versa, varför Christies teori är relevant för studien. Teorin har också likheter med tidigare studier om hur kvinnor som offer framställs, det vill säga att kvinnor historiskt sett har beskrivits av medier utifrån var de befann sig då brottet begicks, vad de gjorde och hur deras relation till gärningsmännen såg ut.

Susan Brownmiller - Against our will: Men, women and rape

Med anledning av mediernas stora fokus på offren och den framställning som har gjorts av dem i historien, d.v.s. som försvarslösa och svaga, har jag valt att komplettera Christies teori med Susan Brownmillers (1975) *Against our will: Men, women and rape*. Brownmiller (1975) skriver att kvinnor tränas till att bli offer. Att lära sig ordet “våldtäkt” och dess innebörd är att samtidigt lära sig att det föreligger en maktrelation mellan män och kvinnor, och att män är bärare och ägare av denna makt. Att tala om våldtäkt är att erkänna kvinnans status som offer, eftersom det alltid förutsätts att offret är en kvinna och att förövaren är en man, skriver Brownmiller (1975). Som barn får kvinnor höra att “Flickor blir våldtagna, inte pojkar”. Budskapet blir därmed väldigt tydligt för oss, enligt Brownmiller (1975), det vill säga att

våldtäkt har att göra med kvinnors kön. Risken för våldtäkt är alltid närvarande, enligt Brownmiller (1975) och kvinnor kan aldrig vara nog försiktiga, då skulden alltid läggs på dem oavsett (Brownmiller, 1975).

Tidig indoktrinering

Brownmiller (1975) skriver att innan flickor ens har lärt sig att läsa blir de indoktrinerade en offermentalitet. De sagor som vuxna läser för flickor är ofta fulla av fruktansvärda livsöden för kvinnor. Ofta är kvinnorna dessutom prinsessor vars öde vilar i händerna på prinsarna (Brownmiller, 1975). Ett mycket tydligt exempel på detta, enligt Brownmiller (1975) är berättelsen om Rödluvan, flickan som ska besöka sin sjuka mormor. För att komma fram till sin mormor måste Rödluvan gå igenom den mörka skogen där den farliga vargen håller till, grubblandes och över hur han ska få tag i sitt offer (Brownmiller, 1975). Genom sagor, som bland annat Rödluvan och Vargen lär vi oss att kvinnan är försvarslös inför den stora och biologiskt överlägsna mannens list, menar Brownmiller (1975). Brownmiller (1975) menar därför att berättelsen om Rödluvan kan liknas vid en våldtäkt. Skrämmande, manliga karaktärer lurar ute i samhället och kvinnor är försvarslösa i mötet med dem. Hjälten som räddar Rödluvan och mormodern i Sagan om Rödluvan och Vargen är dessutom en manlig jägare (Brownmiller, 1975). Samma dramaturgiska uppbyggnad går också att finna i sagan om Snövit och de sju dvärgarna, Askungen och Törnrosa. Prinsessorna beskrivs i sagorna som vackra och sköra. De är dessutom hjälplösa fram tills den gode prinsen (mannen) kan rädda dem (Brownmiller, 1975). I många fall kan den våldtagna och/eller mördade kvinnan eller flickan i medier beskrivas utifrån sexuella termer, exempelvis utifrån sin blotta hårfärg, trots att hennes hårfärg inte hade särskilt mycket med hennes död att göra (Brownmiller, 1975). Att som flicka eller kvinna våldtas och/eller mördas är ett kvitto på skönhet och oskuld och genom detta lär sig kvinnor och flickor att skönhetens skönhet definieras av odjuret (Brownmiller, 1975).

Brownmillers jämförelse mellan hur kvinnor som mördats utifrån ett sexuellt motiv beskrivs i tidningar och hur prinsessor beskrivs i sagor påminner om mitt empiriska tema "sagoberättande", i vilket offret beskrivs i termer som påminner om de karaktärer man kan hitta i tidigare nämnda sagor. Till motsats från offret beskrivs gärningsmannen som offrets

totala motsats, det vill säga som ett monster eller som en ondskefull förövare, varför jag menar att temats koppling till teorin blir intressant. Studiens syfte är inte att studera hur gärningsmännen framställs av tidningarna, men det sätt som offret framställs på är många gånger beroende av just framställningen av gärningsmannen och tvärtom. Jag kommer inte på något djupgående plan använda mig av mediernas framställning av gärningsmännen i studien. Det empiriska temat "sagoberättande" har jag valt att ersätta med Brownmillers jämförelse av tidningars beskrivningar av kvinnor och flickor med klassiska sagors beskrivningar av prinsessor, samt utifrån Christies beskrivning av det idealiska offret som oskyldigt och som befinner sig på en neutral, allmän plats. Detta teoretiska tema kommer jag därför att kalla "Rödluvan och Vargen" i analysen.

Kvinnor som objekt

Brownmiller (1975) menar att idén om det vackra offret har djupa rötter (1975). Hon skriver att flickor och kvinnor indoktrineras in i denna ideologi, en ideologi om att män "vinner" kvinnor och att kvinnors främsta och mest eftersträvansvärda dygd är att agera trofé, att betraktas attraktiv och åtråvärd så att hon kan vinnas av mannen (Brownmiller, 1975). Varje dag exponeras människor för medier i vilka flickor och kvinnor porträtteras som offer, vilket Brownmiller (1975) menar underbygger en uppfattning om kvinnor och flickor som sexuella objekt och vars existens enbart syftar till att behaga mannen (Brownmiller, 1975). Särskilt vanligt förekommande är detta fenomen i nyhets- och kvällstidningar och nyhetsrapporteringar (Brownmiller, 1975). Oftast rör det sig om rapporteringar av våldtäkt, som har lett till mord, eller mord med sexuella motiv. Den journalistik som bedrivs vid rapportering av dessa händelser, menar Brownmiller (1975) utgår ofta ifrån manliga fantasier vilka vilar på en patriarkal grundval där kvinnor betraktas som sexuellt passiva varelser vars existens endast berättigas genom mannens blick (Brownmiller, 1975). När journalister rapporterar om en våldtäkt eller ett mord på en flicka eller kvinna är syftet att göra nyhetsrapporteringen intressant och läsvärd, menar Brownmiller (1975), vilket innebär att journalister använder sig av ett språk som är starkt sexuellt präglat. Inte sällan beskrivs kvinnor och flickor i nyhetsrapporteringar om våldtäkt och andra sexualbrott som vackra, söta och oskuldsfulla (Brownmiller, 1975). Våldtäkt och mord är alltså utifrån mediernas porträttering, något som händer attraktiva flickor och kvinnor (Brownmiller, 1975). Vackra

kvinnor och flickor vars liv tagits ifrån dem på ett särskilt grymt och hänsynslöst sätt har en stark påverkan på människor i allmänhet och minnet av dem har en särskild tendens till att bevaras och bejakas av samhället, skriver Brownmiller (1975). Med utgångspunkt i mitt tidigare presenterade empiriska teman "sexualiserat och objektifierat berättande" kommer jag att omvandla det, med hjälp av Brownmillers teori och de ord hon själv har använt för att beskriva hur kvinnor framställs i tidningar till de teoretiska temana "sexualisering" och "objektifiering". Mitt tidigare utarbetade empiriska tema "trivialisering" kommer att falla under kategorin "objektifiering" med anledning av att det brott kvinnor och flickor utsätts för kommer att betraktas som trivialt av allmänheten.

Anledningen till mitt val av Brownmillers (1975) *Against our will: Men, women and rape* är samma som anledningen till mitt val av att använda Christies (2000) *Det idealiska offret*, det vill säga de intressanta kopplingar som jag fann mellan hur kvinnor har framställts av medier historiskt sett och hur kvinnor framställs idag. Brownmiller skrev dock sin bok på 1970-talet, vilket innebär att förändringar har skett i samhället, så som kvinnorrättsrörelsers påverkan på kvinnors rättigheter i samhället (Nussbau, 2016). Jag menar att hennes teori fortfarande är intressant och aktuell för samtiden och den nuvarande medierapporteringen av mördade kvinnor. Detta utifrån tidigare studier i området i vilka liknelser finns om hur kvinnor och flickor har porträtterats i olika historiska epoker, men också utifrån de liknelser Brownmiller gör mellan framställningen av kvinnor och flickor i berömda sagor så som Törnrosa, Rödluvan och Vargen och Snövit och framställningen av kvinnor och flickor i medier. Dessa liknelser kunde jag också finna i min egen empiri. Brownmiller är också relevant utifrån teorin om att kvinnor och flickor ofta skildras med hjälp av ord och begrepp som är av objektifierande och sexualiserande karaktär. Detta sätt att skildra kvinnor upptäckte jag var ett vanligt sätt att framställa kvinnor på, varför jag valde denna teori som referensram vid analysen av empirin.

Varför Christie och Brownmiller?

Anledningen till att jag har valt att använda Brownmiller (1975) och Christie (2000) vid analysen av resultatet är min upplevelse av att teorierna kompletterar varandra och att de

tillsammans kan bringa en intressant förståelse för hur offer framställs i nyhetspressen. Christie (2000) utgår ifrån sin teori om det "idealiska offret" och hur konstruktionen av ett idealiskt offer kan förstås. Fokus i teorin är bland annat på vad offret ägnade sig åt vid tidpunkten för mordet, den fysiska storleksskillnaden mellan offer och gärningsman, samt platsen offret befann sig på vid tiden för mordet (Christie, 2000). Christie (2000) beskriver bland annat att offret ska ägna sig åt ett respektabelt projekt, befinna sig på en allmän plats och vara fysiskt mindre än gärningsmannen och betraktas som svagt och/eller sjukt. Christie riktar inte särskilt stort fokus på gärningsmannens och offrets kön. Han nämner att konstruktionen av det idealiska offret är dynamiskt och föränderligt över tid. Som exempel nämner han bland annat att äldre kvinnor under medeltiden ytterst sällan fick status som idealiska offer utifrån den dåvarande, allmänna uppfattningen av äldre kvinnor som lömska och opålitliga (Christie, 2000). Trots att Christies fokus på kön hos gärningsman och offer inte är det centrala i hans teori, är det en vedertagen vetenskap att de flesta överfall, våldtäkter och mord med sexuella motiv oftast begås av män gentemot kvinnor. Med utgångspunkt i detta menar jag att Brownmiller kompletterar Christies teori genom att rikta fokus mot offrets och gärningsmannens kön då detta har betydelse enligt Brownmiller (1975) vid medias framställning av gärningsman och offer. Genom att använda mig av Christies teori kan jag få en helhetsbild av hur offer i nyhetspressen framställs och genom att även använda mig av Brownmillers teori kan jag på tydligare sätt få en förståelse för hur just kvinnor som offer framställs.

Begränsningar och svårigheter med teorierna

Nils Christies teori om det idealiska offret uppfattar jag i viss mån som ganska grovhuggen och generell. Bland annat upplever jag att Christie inte är särskilt tydlig med hur många av kriterierna för idealiskt offer som ett offer behöver uppnå för att kunna få legitim status som just idealiskt offer. Det framkommer heller inte tydligt hur Christie har kommit fram till sin teori, eller vilket slag av empiri som har legat till grund för den. Jag upplever även att Christie inte ger någon motivering till varför teorin faktiskt bör betraktas som trovärdig, eller på vilket sätt teorin rent praktiskt kan användas för att förstå fenomenet "offer och förövare" i brotts- och mediasammanhang. Trots dessa begränsningar med teorin menar jag ändå att

teorin är användbar, främst utifrån att min egen analys av mitt material har riktat starkt fokus på offer och gärningsmän och vilka karaktärer och egenskaper de tillskrivs av tidningarna.

Brownmiller skrev *Against our will: Men, women and rape* under 1970-talet, vilket innebär att hon skrev boken utifrån det samhälle hon då levde och verkade i. Jag är naturligtvis medveten om att samhället har utvecklats och att en del av de problem som hon behandlar i sina verk kanske inte betraktas på samma sätt som idag. Bland annat har ju feminism och jämställdhetskampen fortgått och förändrat en hel del i samhället. Vad som dock kvarstår och som också tidigare studier visar på som lika aktuellt idag som på 1970-talet är sexualieringen och objektifieringen av kvinnokroppen. Med anledning av detta har jag därför valt att ändå använda mig av Brownmillers "Against our will: Men, women and rape". En fördel med teorin är att Brownmiller själv har arbetat som journalist. Hon bör därmed ha en insikt i hur mediebranschen fungerar. En begränsning som jag dock kan se med att hon är journalist är att hon tillhör en journalistkår inom en viss organisation med en viss ideologisk utgångspunkt, vilket borde innebära att hon mer eller mindre har påverkats av den. Strömbäck (2015) och Karlsson (2006) menar att det i princip är oundvikligt att journalister inte påverkas av den ideologiska ståndpunkt som råder i deras organisation, vilket därför även bör gälla Brownmiller. Vad som dock talar emot en organisatorisk ideologisk påverkan är att hon för stark kritik mot hur det journalistiska arbetet görs i västvärlden och hur rapportering av mördade kvinnor och flickor går till. Å andra sidan kan Brownmiller ha bedrivit journalistik i en feministiskt präglad organisation som hon har blivit påverkad av. En annan begränsning som jag kan se med att använda mig av Brownmiller (1975) som teoretiskt ramverk är att det föreligger en del oklarheter gällande hur hon har kommit fram till sitt resultat om hur kvinnor och flickor framställs i medier. Brownmiller är dock journalist, inte forskare, vilket bör betyda att kravet på trovärdighet av hennes teori inte kan ställas på samma nivå som på en forskare. Vad jag menar dock är viktigt vid användningen av en teori som inte i grunden har ett vetenskapligt ursprung är att studenten eller forskaren som använder teorin har ett reflekterande förhållningssätt gentemot dess trovärdighet och användbarhet. Gällande just Brownmiller har jag funnit ett flertal forskare som har använt henne som en teoretisk referensram i sina studier, vilket bör öka trovärdigheten av hennes teori.

Resultat och analys

I denna del av studien kommer jag att presentera studiens resultat och hur jag har tolkat resultatet med hjälp av mina valda teorier. Vid tolkningen av resultatet kommer jag, förutom Christies och Brownmillers teorier även använda mig av studier som tidigare presenterats i uppsatsen som kompletterande teoretiska referensramar. Detta för att skapa en större förståelseram kring det problem som jag har undersökt. Den första delen av analysen handlar främst om hur kvinnor och flickor som offer framställs antingen direkt eller indirekt av nyhetstidningarna. Den andra delen fokuserar på de skillnader som finns i artiklarna vid framställningen av kvinnor och flickor som offer. De första citaten som behandlas i detta avsnitt rör så kallade *indirekta* sexualiserade och objektifierade beskrivningar av offret. Detta innebär att offret främst beskrivs utifrån gärningsmannens handlingar och egenskaper. Den andra delen av detta avsnitt berör *direkta* framställningar av offren, det vill säga beskrivningar av offret, utan tydliga beskrivningar av gärningsmannens egenskaper och beteende. Denna uppdelning valde jag att göra med anledning av de mönster som jag fann i artiklarna avseende tidningarnas olika sätt att framställa flickor och kvinnor som utsatts för våldtäkt och mord eller mordt med sexuellt motiv. En annan anledning till uppdelningen av analysen är att tidigare forskning visar, precis som min egen studie att direkta och indirekta framställningar av kvinnor och flickor som offer är vanliga. Uppdelningen gjordes för att länka samman tidigare forskning med min studie och i samband med detta skapa en större förståelse kring forskningsproblemet och hur det kan tolkas. Rödluvan-och-Vargen-temat är ett tema som löper genom hela analysen, innebärande att temat återkommer i båda avsnitten, men även i avsnittet “Nyanser av hur offer framställs”. Detta val gjordes utifrån att temat Rödluvan och Vargen kan användas i alla tre avsnitt med hänvisning till min beskrivning av hur temat kan förstås och användas. Det tredje avsnittet i analysen behandlar de mönster och nyanskillnader som jag har funnit i artiklarna. Detta avsnitt presenterar jag närmare i “Nyanser av hur offer framställs”.

Indirekt framställning av offer

Det första citat som jag presenterar nedan berör en åklagares uttalande om gärningsmannen Z:s motiv till de brott han begick och vad han kan komma att dömas till.

Åklagaren menar att det av allt att döma föreligger ett sexuellt motiv och att gärningen inte kan dömas på annat sätt än mord.

– Jag vågar påstå att avsikten hela tiden har varit att döda sitt offer. Han vet att X skulle kunna peka ut honom. Det är ingen våldtäkt som gått fel, utan avsikten är att övermanna henne, hänga henne, tejpa henne och av detta få njutning och tillfredsställelse, sa åklagaren under den sista rättegångsdagen i XXXXs tingsrätt (Tagesson, 2015)

Aftonbladet skriver i ovanstående citat att åklagaren säger att offret skulle kunna peka ut honom (gärningsmannen) och att det inte är en våldtäkt som “gått fel” utan att *gärningsmannens avsikt har varit att få sexuell tillfredsställelse av att mörda offret*. En intressant aspekt i citatet är uttalandet om att “det inte är en våldtäkt som gått fel”, samt den mycket detaljerade beskrivningen av hur offret mördades. Utifrån Brownmiller (1975) och temana “sexualisering” och objektifiering kan tolkningen göras att offret beskrivs med hjälp av sexualiserande och objektifierande termer. Detta utifrån den mycket detaljerade beskrivningen av händelseförloppet: “övermanna henne, hänga henne, tejpa henne och av detta få njutning och tillfredsställelse”, men även utifrån den trivialisering som jag tolkar görs av brottet våldtäkt utifrån att brottet beskrivs som “inte en våldtäkt som gått fel”. Denna sorts mycket detaljrika beskrivning av hur offret mördades är inte ovanlig vid rapporteringar av kvinnor som mördats (Brownmiller, 1975). Den detaljerade beskrivningen av hur mördaren gick tillväga för att döda offret menar jag innebär en framställning av offret utifrån vad gärningsmannen gjorde, vilket ju enligt Brownmiller (1975). kan betraktas som en viss form av objektifiering av offret.

Jag tolkar också citatet som att beskrivningen av offret görs utifrån gärningsmannen och hans behov när han begick brottet, bland annat utifrån att han beskrivs ha begått brottet för att “ få

njutning och tillfredsställelse”. Christie (2000) skriver att det idealiska offret ofta beskrivs i relation till förövaren, vilket blir tydligt utifrån att Aftonbladet beskriver offret som en slags ägodel tillhörande förövaren, då offret beskrivs som *hans*. Brownmiller (1975) skriver också om utbreddheten av mediers sätt att skriva om offret som objekt och gärningsmannens trofé vid rapporteringar av kvinnor som mördats. Även om offret inte beskrivs särskilt ingående i citatet, beskrivs förövaren som en typisk förövare utifrån det brott han begår gentemot offret. Därmed tolkar jag det som att offret blir definierat genom den definition och beskrivning Aftonbladet gör av förövaren. Utifrån att offren i denna studie är kvinnor och flickor och med utgångspunkt i hur brottet och förövaren beskrivs tolkar jag offret i detta sammanhang utifrån Christie (2000) som idealiskt. Liknande beskrivning av hur offret dog gör Expressen i nedanstående citat. Likt Aftonbladet använder sig Expressen av detaljbeskrivningar av hur själva händelseförloppet fram till offrets död. Här nedan följer ett citat som enligt Aftonbladet är ifrån en vice chefsåklagare:

"Z har den 7 juni 2015 i XXXX kommun uppsåtligen genom hängning berövat X livet. Z har i samband med dådet tejpat över hennes mun och runt hennes huvud över mun och näsa."

Han ska vidare ha fört bort kroppen och gömt den i ett smalt klädskap (Hellberg & Ronge, 2015)

I ovanstående citat beskriver Expressen detaljerat hur offret såg ut när hon hittades av polis och kriminaltekniker. Bland annat skriver Expressen att gärningsmannen hade dödat offret genom att hänga henne, vilket har föregåtts av att "han har tejpat över hennes mun och runt hennes huvud över mun och näsa". Precis som i föregående citat gör jag tolkningen att offret beskrivs utifrån gärningsmannen med hjälp av Brownmiller (1975) och Christie (2000). Tolkningen som jag gör är att offret framställs utifrån gärningsmannens handlingar gentemot offret, det vill säga att han hängde henne, tejpade runt hennes huvud och över mun och näsa, samt gömde kroppen i en anslutande byggnad. Även om offret, likt föregående citat inte aktivt beskrivs med ord, blir offret ändå definierat och beskrivet genom att gärningsmannens handlingar definieras (Christie, 2000; Brownmiller, 1975).

Tolkningen av offret som utsatt för objektifiering finner jag i meningen “han ska vidare har fört bort kroppen och gömt den i ett smalt klädskåp”. I denna mening tolkar jag det som att offrets kropp beskrivs som avskilt från själva offret. Detta utifrån att Expressen skriver att gärningsmannen fört bort *kroppen* och gömt *den*. Genom att benämna offrets kropp som *kroppen* och *den* gör jag tolkningen att offret objektifieras utifrån Brownmillers (1975) teori om hur kvinnliga offers kroppar, men inte kvinnan som offret i sig, ofta hamnar i fokus i nyhetsrapporteringar om mord på kvinnor. Jag kan inte säga med säkerhet att det är typiskt vid framställningen av kvinnor och flickor som offer i medier att beskriva dem utifrån ord som “kroppen”, eller “den”. I samband med att beskriva offrets kropp som “den” och de detaljerade beskrivningarna av offret i ovanstående citat, menar jag ändå att detta sätt att skriva om offret blir intressant och att tolkningen av offret som objekt ändå kan betraktas som adekvat.

Nedanstående citat är, enligt Expressen från en åklagare som kommenterar mordet på ett av offren som denna studie berör. Offret beskrivs på ett liknande sätt som de två föregående citaten, dock menar jag att nedanstående citat beskrivs med fler detaljer och med tydligare tecken på sexualisering av offret:

– Det är oerhört rått och brutalt. Jag vill mena att avsikten hela tiden varit att döda sitt offer. Det tyder också på att dödandet är en del i den sexuella tillfredsställelsen. Det är ingen våldtäkt som gått över styr och det "råkat" bli så här. Det finns inget som tyder på att det har varit någon penetrering eller annat sexuellt övergrepp. Avsikten har varit föra bort henne, hänga upp henne och tejpa henne. Och av detta få sexuell njutning, sade han (Lundgren, 2015)

I citatet ovan skriver Expressen att gärningsmannens avsikt hela tiden har varit att döda *sitt* offer. Utifrån mina teoretiska teman “sexualisering” och “objektifiering” utarbetade från Brownmiller (1975) gör jag tolkningen att offret beskrivs som *hans* (gärningsmannens), det vill säga som en ägodel, ett objekt som gärningsmannen förfogar över. Utifrån denna objektifiering som görs av offret, tolkar jag det också som att en viss form av trivialisering och objektifiering görs av offret och det brott som hon har utsatts för. Detta med

utgångspunkt i att brottet beskrivs som “ingen våldtäkt som gått överstyr och det råkat bli så här”. Jag tolkar också citatet som att en viss form av sexualisering av offret görs, utifrån att Expressen detaljerat beskriver hur brottet gick till, det vill säga att gärningsmannen hade “avsikten att döda henne, hänga upp henne och av detta få sexuell tillfredsställelse” (Brownmiller, 1975). Liknande beskrivningar står även att läsa om i nästkommande citat:

Z ville, enligt XXXX, göra sig av med kroppen på en plats där den kunde upptäckas utan att han själv blev avslöjad.

Han framhöll också att han inte planerade att döda X, enligt XXXX.

– Så som jag uppfattar det var det inte med uppsåt. Det som hände var inte planerat. Det blev som det blev (Österberg, 2008).

Ovanstående citat från Aftonbladet är ett uttalande från polisen som säger att Z ville göra sig av med kroppen och att han inte planerade att döda offret, utan att “det blev som det blev”. Detta citat menar jag är en av de tydligaste beskrivningarna på objektivering som jag har kunnat identifiera i min empiri. Tolkningen avseende objektivering gör jag främst utifrån beskrivningen av brottet som något som “blev som det blev”. Detta kan tolkas som en form av trivialisering av brottet och objektivering av offret, då Aftonbladet inte skriver om brottet som just ett brott, utan beskriver brottet som något som “blev som det blev”. Innan detta stycke skriver Aftonbladet om ett uttalande som gjorts av en advokat som säger att han inte tolkar mordet som grund i uppsåt. Genom denna framställning kan tolkningen göras utifrån Brownmiller (1975) och Christie (2000) att flickan som offer för mordet objektiveras och att det brott hon blev utsatt för trivialiseras av Aftonbladet. Nedanstående citat som är hämtat ifrån Expressen har en del likheter med föregående citat avseende framställningen av offret som offer för en olycka, inte ett mord:

– Ja jag körde förbi och så på vägen ner då stanna jag och fråga va hon gjorde där i skogen... Då... på väg och cykla hem ja men bor väl ingen här i skogen. Nej det är omväg hem sa hon jag hade ju varit opp och vänt på en vändplan längre opp och jag såg ingen stickväg ner. Så ja börja bråka lite och så jag sa att vänd och cykla ner på

stora vägen du ska inte va själv här i skogen. Då sparka hon mig på benet det vart inge märke eftersom ni har gjort kroppbesiktning och det (Johansson & Näslund, 2008).

Enligt Expressen säger Z att han körde förbi offret och stannade sin bil längre fram på vägen vid mordtillfället. Z frågade vad offret gör ute i skogen i själv och påtalade för henne att hon inte borde vara själv i skogen. Han fortsätter sedan konversationen med att säga att flickan bör vända om och cykla hem. I citatet riktas inte särskilt stort fokus på beskrivning av själva offret, utan istället beskrivs gärningsmannens handlingar och beteende gentemot offret. Offer och gärningsmän är ofta beroende av varandra vid beskrivningar av de båda (Christie, 2000). I detta citat beskrivs dock inte offrets beteende eller handlingar särskilt ingående.

Ovanstående citat är hämtat ifrån ett förhör med Z och det är oklart om de ord som Expressen har publicerat verkligen är Z:s egna ord. Med utgångspunkt i vad som sägs av gärningsmannen i förhöret enligt Expressen, kan tolkningen göras att mordet på offret skedde utifrån att offret inte gjorde det som gärningsmannen bad om, det vill säga att vända om och ta en annan väg än den genom skogen. Genom att skriva att offret befann sig ensam i skogen kan tolkningen göras att offret mördades och blev utsatt för våldtäkt utifrån att hon vistades på en farlig plats för flickor och kvinnor.

Som bekant nämner Brownmiller (1975) Rödluvan och Vargen som en sådan saga där denna mentalitet synliggörs. I ovanstående citat kan därför tolkningen göras att Z är precis som Vargen i sagan och att offret är som Rödluvan utifrån att Z kör efter offret för att sedan stoppa henne och fråga varför hon är ensam i skogen. Z säger också till offret att hon inte bör vara i skogen själv, varför tolkningen av citatet kan tolkas som att Z som iklädd karaktären Vargen som varnar offret (Rödluvan) för faror som kan lura i skogen, det vill säga han själv som Vargen och gärningsman (Brownmiller, 1975). En intressant detalj som Expressen lyfter fram i slutet av citatet är att offret beskrivs ha sparkat gärningsmannen på benet. Denna till synes lilla detalj gör att framställningen av offret i detta sammanhang blir en aning annorlunda jämfört med framställningen av offer tidigare, det vill säga som idealiskt utifrån Christies (2000) teori. Detta utifrån att tidningarna inte särskilt ofta framställer offret som en individ som kan försvara sig. Nedanstående citat skiljer sig en aning från föregående där ett större fokus riktas mot gärningsmannens handlingar och skuld:

Åklagaren säger att han är nöjd med att rätten fastslagit att Z är skyldig till planerat mord med sexuellt motiv.

– X var ett fullständigt oskyldigt offer, säger åklagaren och säger vidare att X var ett slumpmässigt offer och att Z planerat att nästa kvinna som kom till farkosten skulle bli hans mordoffer (Strömberg, 2018).

I ovanstående citat skriver Expressen om ett uttalande från den åklagare. Enligt Expressen säger åklagaren att “offret var fullständigt oskyldigt” och att offret var slumpvis utvalt av gärningsmannen. Utifrån beskrivningen av offret som fullständigt oskyldigt, kvinna och dessutom yngre än gärningsmannen kan beskrivningen av offret tolkas som en legitimering av offret som idealiskt (Christie, 2000). Enligt Expressen valdes offret ut slumpvis av gärningsmannen, vilket i detta sammanhang innebär att gärningsmannen inte kände offret. Denna framställning av offret bidrar också till offrets roll som idealiskt (Christie, 2000). Enligt Expressen fortsätter sedan åklagaren med att påstå att Z planerat att nästa kvinna skulle bli “hans mordoffer”. Utifrån denna beskrivning av offret som *hans* offer gör jag tolkningen att offret framställs som ett objekt, tillhörande gärningsmannen (Brownmiller, 1975), vilket påminner om nedanstående citat:

X anses ha fallit offer för en djävulsk mordplan som Z haft en längre tid.

Han förde med sig remmar, buntband och verktyg, bland annat en spetsad mejsel, och bjöd sedan med sig X på en tur i farkosten.

Under sin plädering i rätten spände åklagaren ögonen i Z och sa att han måste straffas med livstids fängelse (Strömberg & Strömberg, 2018)

I ovanstående citat från Expressen, hämtat från en åklagares uttalande beskrivs offret ha *fallit offer för en djävulsk mordplan*. Gärningsmannen beskrivs ha fört med sig *remmar, buntband, verktyg och en spetsad mejsel* för att sedan *bjuda sedan med sig offret för en tur i farkosten*. En tolkning som kan göras av ovanstående citat är att offret beskrivs utifrån gärningsmannen och de objekt han använde sig av vid genomförandet av mordet. Inget fokus riktas på själva offret. Tolkningen av citatet kan också göras utifrån Brownmillers (1975) teori om

objektifiering och Rödluvan och Vargen. Gärningsmannen i rollen som Vargen som funderar över hur han ska få tag i ett offer (Rödluvan) och utvecklar en *djävulsk mordplan* i vilken han bjuder med det intet ont anande offret på en tur i farkosten. Genom beskrivningen av gärningsmannens plan för mordet som en *mordplan* och beskrivningen av vilka verktyg som han tar med sig till farkosten kan tolkningen också göras att en viss detaljbeskrivning av hur gärningsmannen mördade offret görs, det vill säga att offret utsätts för en viss form av objektifiering (Brownmiller, 1975). Nästkommande citat från Metro härrör likt ovanstående citat från en åklagare:

XXXX sade också att han fortfarande inte tror på delar av Z:s berättelse. Bland annat att överfallet på X var oplanerat. - Jag menar att vi visat att Z stått och väntat in X som han nyligen passerat och därefter förföljt henne med uppsåt att sexuellt förgripa sig på henne. Något annat syfte är osannolikt. – Det visar på en otrolig förslagenhet och likgiltighet från Z:s sida, säger XXXX (Scherlund, 2008)

I citatet gör en åklagare ett uttalande om hur han tror att gärningsmannen mördade offret. Åklagaren menar att *Z har stått och väntat in X som han nyligen passerat och därefter förföljt henne med uppsåt att sexuellt förgripa sig på henne*. I liknelse med Vargen i historien om Rödluvan och Vargen lurar gärningsmannen på offret och väntar på rätt tillfälle att agera (Brownmiller, 1975). Citatet kan därför tolkas ha en viss dramaturgisk uppbyggnad. I berättelsen om Rödluvan och Vargen förföljer Vargen Rödluvan, vilket även gärningsmannen beskrivs göra i ovanstående citat. Offret framställs alltså vara på en neutral plats, intet ont anande gärningsmannen och hans intentioner att följa efter och mörda (Christie, 2000). Mordet beskrivs sedan ha begåtts av gärningsmannen på ett förslaget och likgiltigt vis samt utifrån vilka handlingar han utförde gentemot offret och vilket beteende han uppvisade i samband med brottet.

Direkt framställning av offer

I de tidigare nämnda citaten har jag gjort tolkningen att tidningarna inte gör en framställning av offret utifrån beskrivning av offret och hennes egenskaper. Istället beskrivs och definieras

offret utifrån gärningsmannens handlingar och beteende. I detta avsnitt riktas större fokus mot offret, beskrivningar av hennes beteende, utseende och förmodade känslor och tankar vid brottstillfället.

Polisen tror inte att X håller sig borta frivilligt av något skäl. – Det är en reko tjej på alla vis. Det finns inget i hennes uppträdande som pekar mot annat, säger XXXX.

– Det gör att det här förbryllar oss (Wikén, 2015).

och:

– X blev Y år gammal. hon var en ung flicka, fysiskt underlägsen Z och helt skyddslös.

Åklagaren menade att det inte är svårt att sätta sig in i den maktlöshet flickan måste ha känt

– Det är självklart att X känt en oerhörd fruktan och en dödsångest. Här finns en mängd försvårande omständigheter och vi kan inte göra annat än döma ut det strängaste straffet, livstids fängelse, sa XXXX och krävde också att Z ska utvisas efter avtjänat straff (Kardell, 2015).

I det första citatet som är hämtat från Metro står det att offret är en “reko tjej” och att det inte finns något i hennes “uppträdande som pekar på annat”. Metro fortsätter sedan med att skriva att detta “förbryllar polisen”. Det är lite oklart vad “reko” i detta sammanhang betyder, men utifrån Christies (2000) teori om det idealiska offret skulle det kunna betyda att offret betedde sig på ett sätt som är typiskt för ett idealiskt offer, samt hade de egenskaper som är typiskt för ett idealiskt offer. Utifrån att offret beskrivs som “reko” och att försvinnandet av offret därför “förbryllar” polisen gör jag tolkningen att offret därför måste ha haft egenskaper som är typiska för ett idealiskt offer, exempelvis att offret var okänd för gärningsmannen och vice versa, samt att offret var ovetande om gärningsmannens intentioner (Christie, 2000). En intressant aspekt avseende beskrivningen av offret som “reko” är att jag inte har kunnat finna liknande beskrivningar av de offer som studien berör. Genom att beskriva offret som “reko”

kan en tolkning göras att enbart kvinnor och flickor som inte är att betrakta som reko kan förvänta sig att bli mördade. En kvinna eller flicka som inte beter sig reko (klär sig olämpligt, följer med okända män hem m.m.) förväntas bli mördade i högre grad än en icke reko tjej. Att som flicka eller kvinna befinna sig på allmän plats innebär alltid en risk i att bli antingen våldtagen eller mördad av en man (Brownmiller, 1975). En tolkning som jag också gör av texten är att polisen antagligen inte skulle vara förbryllade och förvånade om försvinnandet skedde av ett offer som inte var att betrakta som *reko*, det vill säga ett offer som inte skulle uppnå kriterierna för att få status som legitimt och idealiskt offer.

I nästkommande citat från Expressen gör jag tolkningen att en beskrivning av offret görs utifrån både objektifiering, sexualisering och det idealiska offret, till skillnad från föregående citat. I citatet står det att offret var endast Y år gammalt, ungt, skyddslöst och som fysiskt underlägsen gärningsmannen. Fokus på offrens och gärningsmännens ålder är något som tidigare forskning påvisat som vanlig förekommande vid framställningen av offer och gärningsmän i tidningar (Risidaneva, 2018; Shelby & Hatch). Utifrån dessa beskrivningar av offret som ungt, skyddslöst och fysiskt underlägsen gärningsmannen kan tolkningen göras att offret får status som idealiskt (Christie, 2000). Denna beskrivning och framställning av offret kan tolkas som en slags sexualisering av offret. Detta med anledning av det stora fokus som vilar på offrets ålder (hon beskrivs som ung) och hennes fysiska storlek i jämförelse med gärningsmannen (Brownmiller, 1975). En direkt framställning görs därmed av offret då fokus riktas mot hennes ålder, fysik och förmodade känslor och tankar vid dödsögonblicket. Citatet fortsätter sedan med ett utlåtande från en åklagare som uppger att offret antagligen måste ha känt sig “totalt maktlöst, samt upplevt oerhörd fruktan och dödsångest”. Detta direkta sätt att framställa offren blir även tydligt i följande citat:

- Hon var en blyg flicka för okända personer. Om man inte lärde känna henne, då var hon en glad flicka. Det finns ingenting negativt att säga om henne överhuvudtaget. Med tanke på hennes sätt att vara är det väldigt osannolikt att hon har gett sig in i ladan frivilligt.

– Hon har antingen tvingats eller lurats in. Redan vid ingången till ladan tappar hon ett örhänge och man kan utgå från att våldet har påbörjats redan där (Hellberg & Lundberg, 2015).

I citatet beskriver Expressen offret som “en blyg flicka för okända personer”, men att hon upplevdes av glad av dem som kände henne, samt att det skulle vara osannolikt att offret självmant följde med gärningsmannen till ladan där hon hittades mördad. I detta citat menar jag föreligger en intressant koppling till Christies (2000) teori om det idealiska offret. Detta utifrån att offret beskrivs som “en blyg flicka för okända personer”, att hon annars var glad och att det utifrån flickans egenskaper är osannolikt att flickan själv skulle valt att följa med gärningsmannen in i ladan. Oavsett om en kvinna eller flicka är blyg för okända personer och totalt saknar negativa egenskaper så som beskrivningen av offret ovan, finns det alltid en risk att hon utsätts av övergrepp och/eller mord av en man (Brownmiller, 1975). Tolkningen av citatet kan också göras utifrån “stranger-danger-fenomenet”, det vill säga att flickor och kvinnor ska undvika främlingar på offentliga platser för att undvika att utsättas för brott (Brownmiller, 1975; Benedict, 1993; Shelby & Hatch, 2014). “Stranger-danger-fenomenet” är inget som är förbehållet just kvinnor och flickor, men med utgångspunkt i Brownmillers teori om hur mördade kvinnor framställs, samt utifrån ett av Christies (2000) kriterier om att offret ska vistas på en offentlig, neutral plats i samband med brottet är det relevant att lyfta stranger-danger-fenomenet.

Som vi också vet är några av kriterierna för ett idealiskt offer bland annat att gärningsmannen ska vara okänd, samt att offret ska vara yngre och fysiskt mindre än gärningsmannen, vilket ju även offret som detta citat berör ju är. Flickan beskrivs också vara utan negativa egenskaper, vilket också förstärker skillnaden mellan förövaren och offret och som också bidrar till bilden av det idealiska offret (Christie, 2000; Brownmiller, 1975). En annan intressant aspekt av textstycket “med tanke på hennes sätt att vara är det väldigt osannolikt att hon har gett sig in i ladan frivilligt” är att offret beskrivs som att hon aldrig frivilligt skulle gå in i ladan, utan att hon måste ha tvingats eller lurats in. Utifrån beskrivningen att hon antagligen lurats eller tvingats in tolkar jag denna del av citatet om offret som idealiskt, utifrån att gärningsmannen bör ha varit större och farligare än offret för han skulle kunna ha

tvunga in offret i ladan. En intressant fråga som är värd att fundera på är hur offret skulle ha framställts om hon hade varit äldre och/eller frivilligt följt med gärningsmannen till ladan? Hade offret haft samma status som idealiskt offer? Nästkommande citat är ett av de mest intressanta citaten utifrån temana “sexualisering”, “objektifiering” och “Rödluvan och Vargen”:

Z drar upp gylfen. När han lämnar skogsdungen vänder han ryggen åt en gärning som ska hinna ikapp honom. Hon heter X. Och blir Y år gammal. Kylan är inget Z märker av. Han samlar snabbt i hop sina saker och tar det unga (hårfärg) offrets plånbok, mobiltelefon och filofax med sig. Med en strumpa på ena foten, en ring på vänster ringfinger och en klocka runt handleden lämnas Y-åriga X döda kropp kvar. Gående försvinner han från det lilla skogspartiet, vid en gångtunnel i XXXX (Hellsten, 2008).

Aftonbladet börjar artikeln, i vilken detta citat är hämtat ifrån med att skriva att “Z drar upp gylfen” för att sedan beskriva hur Z lämnar “en gärning efter sig”. Artikeln handlar om ett mord, precis som alla andra artiklar denna studie berör, ändå börjar Aftonbladet med att beskriva Z:s sexualiserade beteende efter mordet på offret. Genom att framställa mordet utifrån Z:s beteende tolkar jag även framställningen av offret som sexualiserat (Brownmiller, 1975). Offret i sig beskrivs inte i just denna mening, men i och med att gärningsmannen framställs, beskrivs och framställs också offret (Christie, 2000; Brownmiller, 1975). Z beskrivs sedan *lämna en gärning efter sig*, vilket kan tolkas som en slags beskrivning av kvinnan som ett slags objekt, eftersom offret inte beskrivs som en människa som har blivit utsatt för ett brott (Brownmiller, 1975). Den första tolkningen som kan göras av citatet är att kvinnan i citatet inte har utsatts för något brott, trots att hon faktiskt har blivit mördad. Innebörden av ordet “gärning” menar jag kan betraktas som neutralt då ordet “gärning” i sig inte behöver betyda varken något negativt eller positivt.

Med utgångspunkt i att offret i det ovanstående citatet är kvinna, yngre och fysiskt mindre än gärningsmannen kan framställningen av offret också betraktas som idealiskt (Christie, 2000). Offret beskrivs dessutom utifrån gärningsmannens handlingar gentemot henne vilket också gör att framställningen går att tolka utifrån teorin om det idealiska offret (Christie, 2000).

Vidare skriver Aftonbladet att *Z tar det unga, (hårfärg) offrets plånbok*, vilket underbygger mina tidigare tolkningar av det idealiska offret (Christie, 2000). Utifrån att Aftonbladet beskriver offret som ungt, samt beskriver offrets hårfärg kan tolkningen göras att offret objektifieras då stort fokus vid framställningen av offret vilar på hennes utseende (Brownmiller, 1975; Shelby & Hatch, 2014; Risdaneva, 2018). Tolkningen kan därmed också göras utifrån Brownmillers (1975) teori om Rödluvan och Vargen. Detta utifrån just det detaljerade och dramaturgiska beskrivningen av offret gärningsmannen och den omgivande miljön. Precis som i sagan om Rödluvan beskrivs offret utifrån sitt utseende. Gärningsmannens och det brott som han har begått kan tolkas utifrån karaktären Vargen i sagan, då Expressen bland annat beskriver hur Z "drar upp gylfen och lämnar skogsdungen och försvinner från skogspartiet". I nästkommande citat

I domen står även att Z mördat X på ett vis som "bär tydlig prägel av en avrättning". "Z har gjort sig skyldig till ett lömskt angrepp på en plats som vid tidpunkten varit förhållandevis ödslig och detta mot en person som måste ha varit intet ont anande och som saknade alla möjligheter att komma undan", står i domen (Hjertén, 2016).

Gärningsmannen i citatet från Aftonbladet beskrivs ha mördat ett offer som varit *intet ont anande* om gärningsmannens intentioner. Gärningsmannens tillvägagångssätt gentemot offret beskrivs vara *lömskt* och offret beskrivs ha varit i avsaknad av möjligheter att komma undan. Beskrivningen som här görs av offret kan tolkas som en direkt beskrivning av offret utifrån spekulatjonen om förmodade tankar och känslor som offret hade vid brottet. Beskrivningen av gärningsmannens beteende gentemot offret som lömskt, kan tolkas utifrån Brownmillers (1975) teori om Rödluvan och Vargen i situationen när Vargen smyger efter Rödluvan i skogen i hopp om att fånga henne och äta upp henne. Offret är precis som Rödluvan i sagan, intet ont anande om gärningsmannen och hans intentioner (Brownmiller, 1975). Vad som är intressant i citatet, till skillnad från tidigare citat är att platsen där offret befann sig på beskrivs av Aftonbladet som "ödslig". I de tidigare citaten har platserna beskrivits som allmänna och med ganska neutrala ord, men utifrån att platsen där offret senast sågs beskrivs som ödslig blir applicerandet av Christies (2000) teori om det idealiska offret aningen annorlunda, utifrån att ett av kriterierna för det idealiska offret är att platsen där brottet sker är

allmän (Christie, 2000). Platser som är allmänna kan självklart också vara ödsliga, men normalt sett befinner sig ju ofta människor på allmänna platser i samhället. Vad som också skiljer detta citat från de andra är att offret beskrivs som en *person* inte som en *ung flicka* eller *kvinn*a som många andra artiklar, vilket är intressant. Offret framställs dock på ett liknande sätt som tidigare gjorts utifrån aspekten att hon beskrivs ha varit ont anande och saknat möjligheter att komma undan. En intressant aspekt som jag har noterat vid analysen av denna artikel i vilken ovanstående citatet är hämtat ifrån är att Aftonbladet i en annan artikel skriver följande:

- Den tekniska bevisningen har varit central för hovrättens bedömning. Ett stort antal DNA-spår från den åtalade mannen har återfunnits på X:s kläder. Detta trots att Y-åringen förklarar att han aldrig har träffat flickan, säger XXXX i ett pressmeddelande.

Hovrätten anser även, precis som XXXXs tingsrätt, att Z saknar ett tillförlitligt alibi för den tid då X måste ha överfallits och dödats (Hjertén, 2016).

I föregående citat beskriver Aftonbladets offret som utsatt för ett lömskt angrepp, som intet ont anande och som utan möjligheter att komma undan. I en annan artikel från samma år kan en viss nyansering av framställningen av offer göras. Från att ha skrivit ingående om hur offret utsattes för ett lömskt angrepp och hur hon måste ha känt sig, ger Aftonbladet en mer nyanserad bild av offret. Detta bland annat genom att skriva om DNA-spåren på offrets kläder utan någon särskilt detaljerad beskrivning av exakt var DNA-spåren hittades, eller vilket slags DNA som hittades. Detta citat skiljer sig därmed från många tidigare där detaljerade beskrivningar av offret har gjorts och där tolkning har gjorts med utgångspunkt i Brownmillers (1975) verk om hur flickor och kvinnor objektifieras och sexualiseras i pressen. I citatets sista stycke står det att gärningsmannen inte har ansetts ha ett tillförlitligt alibi för den tid då offret överfölls och mördades. I samma artikel som ovanstående citat är hämtat ifrån skriver Aftonbladet.

Om straffet skriver rätten:

"Omständigheterna är försvårande. X var endast Y år gammal och fysiskt underlägsen Z. Han har visat stor hänsynslöshet mot X som haft svårt att värja sig. Han har agerat förslaget och avsikten måste hela tiden ha varit att döda sitt offer."

"X måste ha känt sig maktlös och kämpat för sitt liv," skriver rätten (Tagesson, 2015).

I citatet ovan beskrivs att offret var "endast Y år gammalt och fysiskt underlägsen gärningsmannen". Gärningsmannen beskrivs också ha agerat "hänsynslöst och förslaget, med avsikt att döda sitt offer". Aftonbladet börjar textstycket med att påtala ålderskillnaden mellan offret och gärningsmannen, vilket är ett vanligt sätt att skriva om offer som är just kvinnor eller flickor (Brownmiller, 1975; Risdaneva; 2018). I samband med Aftonbladets påtalande om ålderskillnaden mellan offret och gärningsmannen beskrivs också den fysiska skillnaden mellan offret och gärningsmannen, det vill säga att offret beskrivs vara "fysiskt underlägsen gärningsmannen". Detta skulle kunna tolkas som att offrets status som idealiskt offer förstärks (Brownmiller, 1975; Christie, 2000). Tolkningen som sammantaget kan göras av offret är att hon framställs på ett direkt sätt genom beskrivningen av hennes ålder, fysik och hennes förmodade tankar och känslor vid mordtillfället.

Med utgångspunkt i sagan om Rödluvan och Vargen beskrivs gärningsmannen ha agerat *förslaget* med mål att *döda sitt offer*. Vargen i sagan hade ett mål med att förfölja Rödluvan, vilket ju var att döda henne och äta upp henne (Brownmiller, 1975). I liknelse med sagan hade gärningsmannen i ovanstående citat ett mål gentemot offret, det vill säga att döda henne (Brownmiller, 1975). En viktig aspekt vid analysen av dessa artiklar är att gärningsmäns mål i artiklarna generellt sett har varit att döda offret. Anledningen till att jag ändå tolkar citatet utifrån temat "Rödluvan och Vargen" har att göra med själva karaktären av citatet. I citatet riktas fokus på den sammantagna framställningen av gärningsmannen som beskrivs ha agerat "förslaget och hänsynslöst med målet att döda sitt offer". Även beskrivningen av ålderskillnaden mellan offer och gärningsman är av betydelse för att tolkningen utifrån Rödluvan och Vargen kan göras, samt tillskrivningent av förmodade känslor och tankar hos offret, så som maktlöshet. I samband med framställningen av offret som ett mål för

gärningsmannen att komma åt och döda skriver också Aftonbladet att gärningsmannen hade som mål att döda *sitt* offer. Genom att skriva *sitt* offer kan tolkningen göras att offret framställs som ett objekt, en trofé som ägs av gärningsmannen, vilket därför kan sägas vara en slags objektifiering av offret (Brownmiller, 1975).

Nyanser av hur offer framställs

I de två senaste ovanstående citaten från Aftonbladet, det ena från 2016 och det andra från 2015 framställs offren på två olika sätt. I citatet från 2016 framställs offret på ett annorlunda sätt, jämfört med citatet från 2015 och övriga citat. Bland annat skriver Aftonbladet inga detaljer om var på kläderna DNA hade hittats på offret. Inte heller görs en ingående beskrivning av vilket slags DNA offret hade på sina kläder. I citatet från 2015 beskrivs dock gärningsmannen ha agerat förslaget gentemot offret med målet att döda *sitt* offer. Offret beskrivs utifrån förmodade känslor och förmodade ageranden, det vill säga att hon enligt Aftonbladet kände sig maktlös och kämpade för *sitt* liv. Här gör Aftonbladet två tydligt skilda framställningar av offret. Denna aspekt avseende att Aftonbladet å ena sidan framställer offret på ett objektifierande och sexualiserande sätt å andra sidan beskriver mordet på offret på ett objektivt är intressant. Detta sätt att framställa offer har jag även kunnat urskilja i artiklar från de andra tidningarna. Jag vill också belysa att detta är ett förekommande mönster. Det är alltså inte i enstaka artiklar detta mönster kan urskiljas, eller i enstaka tidningar som detta sätt att framställa offer görs. Med anledning av detta genomgående mönster har jag gjort valet att tillägna ett avsnitt av analysen till vilka nyanser som jag har kunnat hitta avseende tidningarnas framställning av offren. Gällande nyanser förefaller det bland annat vara en skillnad mellan framställningen av offren beroende på under vilken tidsperiod mordet begicks. Utifrån uppsatsens väldigt begränsade urval av fall och utifrån att urvalet inte gjorts utifrån specifika tidsperioder är det dock oklart om några slutsatser kan dras angående detta. Nedan presenteras citat från olika år som skildrar skillnaden mellan Expressens framställningar av offren i de händelseförlopp som föregick mordet.

Nedanstående citat är ifrån 2017:

Tillsammans med Z gav sig X på kvällen den 10 augusti ut i dennes egenkonstruerade farkost. Syftet var att skriva ett reportage om den välkände yrkespersonen. Nu, knappt sju månader senare, har rättegången mot Z inletts. Åklagaren menar att Z mördade X på farkosten, utsatte henne för ett grovt sexuellt övergrepp, styckade hennes kropp och kastade kvarlevorna i havet (Vickhoff, 2018).

I ovanstående citat kan tolkningen göras utifrån Rödluvan och Vargen, det vill säga att offret (Rödluvan) åkte med gärningsmannen (Vargen) på resa ovetandes om gärningsmannens intentioner (Brownmiller, 1975) och i en situation som kan betraktas som neutral och möjligen respektabel, då syftet med resan för offret är att göra ett reportage om gärningsmannen (Christie, 2000). Skillnaden från nedanstående citat är dock att offret inte riktigt i samma utsträckning framställs med hjälp av sexuella termer. Visserligen beskriver Expressen att “gärningsmannen utsatte offret för grovt sexuellt övergrepp, samt att han styckade hennes kropp och kastade kvarlevorna i havet”, men inga beskrivningar av på vilket sätt den sexuella övergreppen skedde, eller hur gärningsmannen styckade offrets kropp görs. Citatet ovan berör ett mord som begicks 2017 i vilken offret framställs på ett liknande sätt idag som förr, vilket visas tidigare i avsnittet “Resultat och analys” dock förekommer inte detaljerade beskrivningar av hur offret mördades i lika stor utsträckning som vid framställningar av offer för mord av kvinnor som begåtts under tidigare år. I nedanstående citat föreligger det nyansskillnader vid framställningen av offer. Citaten är från 2015 och 2008. Följande citat är från 2015:

X:s familj har advokat XXXX som målsägarbiträde under rättegången. Han formulerade sig ännu hårdare om Z:s motiv och menade att den joggande kvinnan som sagt att hon stoppats av Z dagen innan mordet på X lika gärna lika gärna kunde ha blivit hans offer.

– X är slumpvis utvald. Det kunde ha varit joggerskan som skulle bli offer för hans sexuella lustar, det kunde ha blivit någon av de andra flickorna på kaféet, sade han, och lyfte fram DNA-fyndet på X:s kläder som det starkaste beviset (Lennander & Olsson, 2015).

I ovanstående citat beskriver Expressen hur offret för gärningsmannen är slumpvis utvalt och att det lika väl kunde ha blivit joggerskan som skulle kunna ha blivit *gärningsmannens offer*. Tolkningen som kan göras här är att offret framställs som ägodel till gärningsmannen, vilket i sin tur kan tolkas som att en form av objektivering av offret görs (Brownmiller, 1975). Expressen fortsätter sedan att skriva att det kunde ha blivit joggerskan eller någon av de andra flickorna på kaféet där offret arbetade som "utsattes för hans sexuella lustar". Tolkningen som kan göras här är att offret framställs utifrån begreppet Rödluvan då hon intet ont anande vistades på en plats där gärningsmannen (Vargen) befann sig med planer på att mörda (Brownmiller, 1975). Tolkningen kan också göras i detta sammanhang att offret sexualiseras utifrån beskrivningen av henne som "utsatt för hans sexuella lustar" (Brownmiller, 1975). I likhet med det tidigare citatet från 2017 beskrivs offret utifrån gärningsmannens handlingar. Till skillnad från framställningen av offret i citatet från 2017 är framställningen av offret i ovanstående citat till viss del annorlunda. I citatet från 2017 beskrivs offret ha blivit utsatt för bland annat grova sexuella övergrepp, medan offret från 2015 beskrivs som utsatt för gärningsmannens sexuella lustar. Det föreligger därmed en viss nyansskillnad här som är ganska intressant enligt mig. Vid analysen av artiklarna har jag upptäckt att dessa nyansskillnader inte är helt ovanliga. Nedanstående citat från 2008 visar också en intressant aspekt av detta:

XXXX. Förtvivlat skriker X efter hjälp.

Den Y-åriga flickan försöker värja sig från den Y-åriga mannen med en spark.

Bara några hundra meter bort väntar hennes mamma - men dottern kommer aldrig hem. XXXXsborna går skallgång för att söka efter den försvunna flickan.

Sökandet pågår dag som natt (Näslund, Johansson & Sandqvist, 2008).

Citatet ovan från Expressen börjar med en beskrivning av hur offret förtvivlat skriker efter hjälp. Offret som beskrivs vara Y år försöker värja sig från gärningsmannen som beskrivs vara Y år. Offrets mamma väntar på henne en kort bit därifrån, men offret beskrivs aldrig komma hem. I citatet förefaller beskrivningen av offret och hennes beteende vara centralt, främst utifrån beskrivningen av hur offret skriker efter hjälp. Tolkningen som kan göras är att offret framställs utifrån temat "Rödluvan och Vargen", samt utifrån Christies (2000) "Det

idealiska offret”. I citatet framhålls den stora ålderskillnaden mellan offer och gärningsman, samt hur offrets mamma väntade på henne hemma. Likt berättelsen om Rödluvan och Vargen förföljer gärningsmannen offret i ovanstående citat och likt den väntande mormodern i sagan väntar mamman på sitt barn (Brownmiller, 1975). Utifrån beskrivningen av att offret vistades på ett neutral plats vid mordet, samt utifrån den stora ålderskillnaden mellan offer och gärningsmannen kan tolkningen även göras att offret framställs som idealiskt (Christie, 2000). Citat ovan liknar till viss del citat från artiklar skrivna 2015 och 2017, bland annat utifrån beskrivningen av ålderskillnaden mellan offer och gärningsmannen. Skillnaden mellan detta citat och de två föregående är Expressens sätt att beskriva offrets reaktion vid mordet. Detta sätt att framställa offret i ovanstående citat kan tolkas som mer sensationsbetonat än de tidigare citat från 2015 och 2017. Jag kan naturligtvis inte veta med säkerhet varför skildringarna av offren kan se så pass olika ut, men en förklaring som jag har framhållit tidigare är att jämställdheten har fått en mer given plats i samhället som i sin tur har påverkat nyhetspressen i deras framställning av kvinnor som utsatts för våldtäkt och/eller mord med bakomliggande sexuella motiv. Det är dock oklart om jag kan dra en slutsats kring detta, då studien inte specifikt utgår ifrån ett tidsperspektiv. En fråga som jag ställer mig i sammanhanget är vilken beskrivning av offren som faktiskt är nödvändiga för att rapporteringar som rör mord på kvinnor och flickor ska kunna betraktas som så adekvata och neutrala som möjligt? Nästkommande citat är intressant utifrån denna fråga, då det skiljer sig en aning från ovanstående, tidigare nämnda citat:

... konfronterades han i förhör med DNA-bevis som band honom till det ouppklarade mordet på X i XXXX. Hon var på väg hem från en fest när hon överfölls, våldtogs och mördades.

Z erkände mordet, och kort därefter erkände han även att han dödat X. Han visade polisen platsen där han lämnat hennes kropp, en grusväg flera mil från hennes hem (TT, 2008).

I föregående citat beskriver Aftonbladet offret främst utifrån hennes beteende, det vill säga att hon skrek förtvivlat efter hjälp, att hon var Y år gammal och att mamman väntade hemma på sin dotter. I citatet beskrivs inte offret utseende, eller beteende, inte heller framkommer några

detaljerade beskrivningar av hur mördaren mördade offren. Aftonbladet skriver enbart att det ena offret överfölls, våldtogs och mördades, samt att det andra offret dödades och att offrets kropp lämnades av gärningsmannen på en grusväg. Med utgångspunkt i dessa olika beskrivningar som Aftonbladet använder sig av vid rapportering av mord på kvinnor gör jag tolkningen att beskrivningen av mordet och offren i ovanstående görs mer neutral, än i tidigare nämnda citat. Det är intressant enligt mig att Aftonbladet å ena sidan beskriver offer utifrån utseende och ålder, å andra sidan enbart beskriver offren som överfallna, våldtagna och mördade. Dessa beskrivningar förekommer till viss del i mitt empiriska material, men förefaller inte vara den vanligaste beskrivningen av brottsoffren. Ett vanligare tillvägagångssätt att beskriva offren verkar vara att utgå deras utseenden och beteenden, vilket även nedanstående citat visar:

I det ena fallet som Z misstänks för – X – rörde det sig om en vuxen kvinna som kunde göra motstånd och som lämnades strypt och avklädd. I det andra – X – om ett barn som inte hade samma möjlighet att sätta emot (Julander, 2008).

I citatet ovan skriver Metro att det brott som gärningsmannen misstänks för är mord på en vuxen kvinna som kunde “göra motstånd” och som lämnades “strypt och avklädd”. Först och främst beskrivs kvinnan alltså som någon som kunde göra motstånd, vilket är intressant utifrån Christies (2000) teori om det idealiska offret. Offret är en kvinna och gärningsmannen är en man vilket i detta fall också innebär att kvinnan är fysiskt mindre än gärningsmannen. Hon vistas dessutom på en allmän plats och är på väg hem från en nattklubb, vilket framkommer i tidigare citat. Dessa faktorer innebär att hon till viss del får status som idealiskt offer utifrån Christies (2000) teori om det idealiska offret. Vad som dock talar emot detta är Metros text om att offret kunde göra motstånd. Detta citat menar jag är intressant utifrån att offret i mångt och mycket uppfyller kriterierna för det idealiska offret men till viss del inte gör det utifrån texten om att hon var en “en vuxen kvinna som kunde göra motstånd”. Just denna motsägelse i ett och samma citat tillhör inte vanligheterna vid framställningen av offer i de artiklar jag har studerat, varför den är intressant. I slutet av texten står att det att det andra brottet som Z gjorde sig skyldig till var mordet på ett barn, vars kropp han försökte

elda upp. Här gör jag tolkningen att framställningen av offren görs i motsats till varandra just eftersom att det ena offret beskrivs som “en vuxen kvinna som kunde göra motstånd” medan det andra offret var ett barn. Utifrån min tolkning jämförs offren i texten med varandra om vem som är mest att betrakta som offer. Med utgångspunkt i Christies (2000) teori kan tolkningen göras att barnet i sammanhanget betraktas mer som ett idealiskt offer än kvinnan. De två nästkommande citaten visar inte på någon motsättning som i det föregående citatet, dock framställs och beskrivs offret och hennes egenskaper på ett intressant sätt som särskiljer citatet från tidigare citat:

...Men här döms han också på grund av hans planläggning och det försvårande sexualbrottet som han begått. Också att X varit ett totalt oskyldigt offer, en yrkesverksam som ska skriva en studie och blir utsatt för detta, säger XXXX (Rapp, 2018).

och:

– X var ett fullständigt oskyldigt offer. Detta var inte planlagt mot henne – utan mot en kvinna, säger XXXX och fortsätter med att säga att ”det här fallet har följt med mig hem efter jobbet på ett sätt som andra fall inte brukar” (Thornéus & Rapp, 2018).

I det första citatet från Aftonbladet beskrivs offret som “totalt oskyldigt, en yrkesverksam som ska skriva ett reportage”, det vill säga offret framställs utifrån egenskapen *oskyldig* och utifrån hennes profession. Utifrån att offret beskrivs som oskyldigt kan tolkningen göras att hon framställs som ett idealiskt offer (Christie, 2000). Vad som dock är intressant i det första citatet är att offret inte enbart framställs som ett kvinnligt offer utan att även hennes yrkesroll som lyfts fram som en viktig faktor. Denna faktor skulle också kunna innebära att hon kan tolkas som ett idealiskt offer utifrån att hon i utövandet av sin yrkesroll blir mördad. Enligt Christie (2000) är ju ett av kriterierna för att klassa ett offer som idealiskt är att offret befann sig på en plats eller var i en roll som är att betrakta som neutral och allmän, samt att offrets göromål var av respektabel karaktär. Utifrån att offret i ovanstående citat blev mördad när

hon var ute på ett uppdrag inom sitt yrke kan tolkningen göras att hennes situation och agerande var neutralt och respektabelt (Christie, 2000). I nästkommande citat skriver Aftonbladet att offret var “fullständigt oskyldigt offer”. Likt tidigare citat från Aftonbladet beskrivs offret som totalt oskyldigt och att mordet inte var “planlagt för henne”, utan mot en *kvinn*a, vilket precis som tidigare gör att offret kan tolkas som idealiskt (2001). Vad som jag menar är intressant i denna mening är att den kan tolkas på olika sätt. Menar Aftonbladet att offret inte var planlagt för henne utifrån att hon främst är att betrakta utifrån sin yrkesroll och i andra hand kvinna, eller menar Aftonbladet att just offret i detta fall var ett slumpmässigt utvald kvinna och att vilken kvinna som helst kunde ha blivit mördad av gärningsmannen, men att det “råkade” bli just offret i fråga? Detta sätt att framställa offret skiljer sig till viss del från hur offren har beskrivits i tidigare citat. I detta fall framställs offret utifrån sin yrkesroll, inte utifrån faktorer så som hennes utseende eller ålder, vilket i andra fall verkar ha varit ett vanligare sätt att framställa offren, utifrån den tolkning som jag har gjort. Vid beskrivningar av offren föreligger det nyansskillnader mellan artiklar av samma tidningsföretag, vilket jag har visat tidigare med hjälp av bland annat Aftonbladet. I Metro står följande:

Z hade även med sig en mängd olika verktyg. Nu är åklagarens bild av händelseförloppet klar. Z ska ha bundit fast X och förgripit sig på henne innan han dödade henne, antingen genom att strypa henne eller genom att skära av hennes hals, enligt åklagaren (Petersson, 2018)

och:

Z:s livstidsstraff ligger fast. Det beslutade i dag hovrätten. Enligt domen finns det flera särskilt försvårande omständigheter. Bland annat eftersom brottet bedöms ha varit planerat i detalj, ha varit hänsynslöst utfört och att Z har utnyttjat X:s sårbara situation (Bergman, 2018).

I det första citatet beskriver Metro på ett detaljerat sätt hur offret mördades. Bland annat skriver Metro att gärningsmannen hade med sig en mängd olika verktyg och att han ska ha bundit offret och förgripit sig på offret för att sedan mörda henne genom att antingen strypa henne eller skära av hennes hals. Genom detta detaljerade sätt att skriva om hur gärningsmannen mördade offret och vad han gjorde mot offret innan han begick mordet, kan tolkas utifrån Brownmillers (1975) teori om objektifiering av offret som nyhetspress ofta görs. I annan artikel från Metro görs dock en ganska annorlunda framställning av offret. I citatet står det att det finns flera särskilt försvårande omständigheter, utifrån att brottet bedöms ha varit "planerat i detalj, varit hänsynslöst utfört och att gärningsmannen utnyttjat offrets sårbara situation". Offrets sårbara situation kan förmodligen hänvisas till offrets roll som yrkesverksam. I det sistnämnda citatet framkommer ingen detaljerad beskrivning av hur mördaren mördade offret. Inte heller framställs offret utifrån ålder, utseende eller kön som nyhetstidningar i denna studie vanligtvis gör. Denna nyansering av framställningen av offret är intressant utifrån just denna aspekt, vilket leder till att jag ställer mig frågan hur det kommer sig att Metro å ena sidan beskriver detaljerat om hur mördaren mördade offret och förgrep sig på henne, å andra sidan framställer offret främst utifrån hennes yrkesroll?

Sammanfattning av analys

Analysen visar att stort fokus riktas mot offrens ålder, kön och utseende. Offrets låga ålder, kvinnliga kön och mindre fysik kontrasteras ofta mot gärningsmannens högre ålder, manliga kön och betydligt större fysik. Ofta riktas stort fokus mot förmodade egenskaper och känslor och offret och gärningsmannens förslagna och hotfulla beteende gentemot offret.

Tidningarna använder sig även ett visst sätt att berätta om offret och gärningsmannen genom använda sig av samma struktur som de som används i klassiska sagor. Som ett sätt att förstå framställningen av offret i dessa sammanhang använder jag Brownmillers (1975) "Rödluvan och Vargen".

Det förefaller till viss del finnas skillnader mellan åren hur offren framställs i de olika tidningarna. Offren i artiklar från 2008 beskrivs i större omfattning utifrån kön, utseende och ålder. Sexualisering och objektifiering av offret är också mer framträdande. Artiklarna från 2008 har också större betoning på sensation. Offren i artiklar från 2015 och 2018 framställs

med en viss nyansering. Fokus riktas fortfarande mot offrets ålder, kön och utseende, samt mot gärningsmannen som offrets totala motsats. Nyanser som kan skönjas är att tidningarna ibland skriver på ett mer objektivt sätt om offret och undviker exponering av detaljer av offret och själva mordtillfället. I artiklar från 2018 kan ytterligare nyanseringar skönjas då offren i artiklar från detta årtal i aningen mindre utsträckning beskrivs utifrån ålder, kön och utseende. Det är dock oklart om några slutsatser kan dras över huvud taget om nyanserna i framställningen av offer över tid då jag enbart har studerat tre fall från tre olika år. Generellt framställer dock nyhetstidningar kvinnor och flickor på ett ganska enhetligt sätt under tidsperioden som uppsatsen berör, det vill säga utifrån objektifierande och sexualiserande termer.

Diskussion

Genomförandet av denna studie har under processens gång väckt många tankar och frågor hos mig. Uppsatsskrivandet har också gett mig en större förståelse för forskarens roll i studien och vikten av att medvetandegöra sig själv och vilka perspektiv som man utgår ifrån. En kunskapsfaktor som jag menar är viktig är den om att sociala problem kan förstås på olika sätt, beroende på vilken ideologisk och teoretisk referensram en väljer att utgå ifrån. I detta sammanhang kan därför frågan ställas hur pass generaliserbar studien är. Som jag tidigare har skrivit har politiska förändringar och kvinnorörelser påverkat kvinnors ställning och roll i samhället överlag. Kan dessa förändringar kopplas samman med de resultat som denna studie visar? Tidigare internationella studier som har berört hur kvinnor framställs av medier visar på många likheter med den studie jag har gjort. Vad som är viktigt att vara medveten om är dock att Sveriges historia och ideologiska syn på könsroller och genus ser annorlunda ut, jämfört med exempelvis USA och Indien, som en del av studierna i avsnittet "Tidigare studier" härrör ifrån. Analysen av resultatet är dock i grova drag generaliserbara till internationella studier.

Med utgångspunkt i detta och studiens grad av generaliserbarhet kan också frågan ställas om analysen av resultatet skulle kunnat generera i andra tolkningar än dem som gjorts i studien.. Vi ser idag en ökad digitalisering i samhället där nyheter produceras som är av lägre kvalitet,

med större fokus på click-bait och reklam som kan klassas som sexistisk (Cortese, 2015). För att locka så många läsare som möjligt krävs också sensationsbetonade nyhetsrubriker (Karlsson, 2016). De nyheter som produceras idag har därmed förmodligen inte blivit mer objektiva och sanningsenliga, dock har deras karaktär förändrats i takt med samhällets accelererande digitalisering och nyhetsbolagens ökade behov av reklam för att kunna finansiera sig själva och bibehålla sin existens. I samband med ökad digitalisering har även nya feministiska vågor börjat framträda som är präglade av nyliberalism och individualism (Lindbladh & Bustos Castro, 2001). Samtidigt har ideologiska strömningar med fokus på konservatism fått ett större fäste i samhället i vilket större fokus riktas mot kvinnan i hennes roll som fru och mamma (Akkerman, 2015). Som tidigare påtalats har därmed kvinnans roll och den framställning som görs av henne nu inte blivit mer objektiv. Möjligen förändrad till viss del och möjligen en aning splittrad utifrån de många ideologier som har fått fäste nu. En tanke som väcktes under analysen av resultatet var också om resultatet hade sett annorlunda ut om studien hade inriktats på hur kvinnor och flickor som utsatts för *sexuella övergrepp* framställs av medier, istället för kvinnor och flickor som våldtagits och mördats eller mördats utifrån sexuella motiv? Hade kvinnor och flickor i samma utsträckning framställts av tidningarna som offer och hade kvinnor och flickor i samma utsträckning framställts utifrån objektifierande och sexualiserande begrepp? Jag vet inte svaret på dessa frågor, men en gissning är att en sådan studie hade visat på ett ganska annorlunda resultat, med tanke på att kvinnor och flickor historiskt sett har blivit beskyllda för sexuella övergrepp med förklaringen att de klätt sig utmanande eller uppvisat ett "olämpligt sexuellt" beteende (Benedict, 1993; Brownmiller, 1975).

En av de problematiska aspekterna i studien är att studien bland annat behandlar barn som blivit utsatta för våldtäkt och mördade eller blivit mördade utifrån ett sexuellt motiv. Denna aspekt har varit svår hantera utifrån de vetenskapliga kriterier gällande etiska överväganden jag som student måste förhålla sig till. Som jag skrev i avsnittet om urval utifrån gärningsmän menar jag att jag, genom att göra denna studie och genom att göra vissa specifika val bidrar till reproduceringen av mediernas framställningar av barn och kvinnor som offer. De snäva teorierna som jag har använt för att tolka min empiri är delvis orsaken till detta. Just Brownmillers teori om hur kvinnor och flickor framställs i medier är problematisk utifrån att

den fokuserar väldigt specifikt på hur just medier framställer kvinnor och flickor som utsatts för våldtäkt och övergrepp. Brownmiller skriver till viss del även om hur mördade kvinnor och flickor framställs, men fokus riktas främst mot kvinnor och flickor som utsatts för våldtäkt, vilket i sig också bidrar till vissa brister i analysen då min studie utgå ifrån mördade kvinnor och barn. Brownmillers teori är därför problematisk att applicera på fall som rör kvinnor, men särskilt barn, då den i mångt och mycket bekräftar det som tidningarnas journalister skriver. En teori som hade varit intressant att applicera hade varit Goffmans teori om "Jaget och maskerna", just utifrån den dramaturgiska uppbyggnad som journalisterna ofta använder sig av. I studien valde jag bland annat att använda mig av det teoretiska kodordet "Rödluvan och Vargen" för att delvis försöka förstå denna dramaturgi, men jag hade kunnat utveckla begreppet mer och gjort en mer djupgående analys. Just detta teoretiska kodord anser jag till viss del resulterade i intressanta sätt att förstå mediernas framställning av offer. En annan metod och teori som hade varit intressant att använda är just kritisk diskursanalys som jag tidigare har nämnt och motiverat för anledningen till att inte använda. Genom att använda mig av diskursiva begrepp så som exempelvis "makt" och "hegemoni" hade jag kunnat metooanalysera framställningen av kvinnor utifrån ett maktperspektiv. Jag skriver om mediernas makt i bland annat avsnitten "Tidigare forskning" och "Problemformulering" men begreppen hade också kunnat användas i analysen med hjälp av exempelvis Foucault eller Fairclough för en mer nyanserad och djupgående analys.

Med hänvisning till min egen studie om hur mördade kvinnor som också utsatts för våldtäkt, eller där mordet haft ett sexuellt motiv kan frågan ställas om vilka möjligheter och behov av fördjupad forskning inom ämnet som finns. Eftersom denna studie har visat på hur kvinnor och flickor som mördats utifrån ett sexuellt motiv eller som först våldtagits och sedan mördats skulle det, enligt mig vara intressant att studera hur människor påverkas av mediernas framställning av kvinnor och flickor. Detta skulle kunna göras genom att exempelvis undersöka bloggar eller krönikor där personer själva ges möjlighet att öppet uttrycka sina tankar och åsikter om saken. En annan studie som hade varit intressant att genomföra hade varit att undersöka och jämföra hur kvinnor och flickor som utsatts för övergrepp tidigare har framställts i medier jämfört hur kvinnor och flickor framställs i medier efter metoo-genombrottet. Detta skulle kunna göras med någon form av innehålls- eller

diskursanalys i kombination med en kvantitativ metod. Efter att ha jämfört framställningen av kvinnor och flickor före och efter Metoo-genombrottet, skulle nästa steg kunna vara att undersöka hur människor generellt sätt påverkas av mediernas framställning av kvinnor och flickor.

Referenser

Akkerman, Tjitske (2015) Gender and the radical right in Western Europe: a comparative analysis of policy agendas. *Patterns of prejudice* 49 (1-2): 37-60.

Aune, Kristin & Holyoak, Rose (2018) 'Rape, Acquittal and Culpability in Popular Crime Reports in England. *Feminist Theory* 19 (2): 183–203.

Benedict, Helen (1993) *Virgin or vamp?: How the press covers sex crimes*. Oxford: Oxford university press.

Berger, Peter L. & Tomas Luckmann (2008) *Kunskapssociologi: hur individen uppfattar och formar sin sociala verklighet*. Andra uppl. Stockholm: Wahlström & Widstrand.

Bergström, Göran & Boréus, Kristina (2005) Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. I Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.) *Textens mening och makt*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Bernard, Philippe, Legrand, Sabine & Klein, Oliver (2018) From bodies to blame: Exposure to sexually objectifying media increases tolerance toward sexual harassment i *Psychology of popular media press*. 7 (2) 99-112.

Brownmiller, Susan (1975) *Against our will: Men, women and rape*. New York: Fawcett Columbine.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Andra uppl. Malmö: Liber.

Carll, Elizabeth K. (2003) News portrayal of violence and women - implication for public policy. *American behavioral scientist*, 46 (12): 1601-1610.

Chermak, Steven M. (1995) *Victims in the News: Crime and the American News Media*.
Boulder, CO: Westview Press

Christie, Nils (2001) *Det idealiska offret*. I: Åkerström, Malin & Sahlin, Ingrid (red.) *Det motspänstiga offret*. Lund: Studentlitteratur AB.

Cortese, J. Anthony (2015) *Provocateur - images of women and minorities*. Fjärde uppl.
Lanham: Rowman & Littlefield.

Donat, Patricia L. N & D'emilio, John (1992) A feminist redefinition of rape and sexual assault: Historical foundations and change. *Journal of social issues*, 48 (1): 9-22.

Dowler, Kenneth (2006) Sex, lies, and videotape: The presentation of sex crime in local television news. *Journal of Criminal Justice* 34 (4): 383–392.

Galdi, Silvia, Maass Anne, Cadinu Mara (2014) Objectifying media: Their effect on gender role norms and sexual harassment of women i *Psychology of women quarterly* 38 (3) 398-413.

Guerra, Cristobal, Noemi, Pereda, Guilera, Georgina & Abad, Judit (2016) Internalizing symptoms and polyvictimization in a clinical sample of adolescents: The roles of social support and non-productive coping strategies. *Child abuse and neglect*. 55: 40-51.

Inglehart, Ronald & Norris, Pippa (2003) *Rising tide: Gender equality and cultural change around the world*. Cambridge: Cambridge university press.

Jones, Owen D. (1999) Sex, culture and the biology of rape: Toward explanation and prevention. *California law review*, 87 (4): 827-941.

Journalistiken (2018) Journalistik/artikeln:

[https://larare.at/svenska/moment/texttyper/texttyper_formella_journalistik.html#rep (hämtad 2019-05-22)]

Karlsson, Michael (2006) *Nätjournalistik - En explorativ fallstudie av digitala mediers karaktärsdrag på fyra nyhetssajter*. Avdelningen för medie- och kommunikationsvetenskap, Sociologiska institutionen. Lund: Lunds universitet.

Lindbladh, Eva & Bustos Castro, Paula (2004) Sociala relationers och identiteters individualisering - en process med socialt polariserade effekter? I *Socialvetenskaplig tidskrift*, 11 (1): 23-38.

Lundin, Elin (2008) *Konsten att hitta sin teori*. I Katarina Sjöberg & David Wästerfors (red.) Uppdrag forskning: Konsten att genomföra kvalitativa studier. Malmö: Liber.

Malamuth, Neil M. & Briere, John (1986) Sexual violence in the media: Indirect effects on aggression against women. *Journal of social issues*, 42 (3): 75-92.

Malamuth, Neil M. & Check, James V.P. (1981) The effect of mass media exposure on acceptance of violence against women: A field experiment. *Journal of research in personality*, 15 (4): 436-446.

Malamuth, Neil M. & Check & James V.P. (1980) The sexual arousal to rape and consenting depictions: The importance of the woman's arousal. *Journal of abnormal psychology*. 89 (6): 763-766.

May, Tim (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Andra uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

McKee, Alan (2005) *An introduction to the public sphere*. Cambridge: Cambridge university press.

Mendes, Kaitlynn (2012) 'Feminism rules! Now, where's my swimsuit?' Re-evaluating feminist discourse in print media 1968 - 2008. *Media, culture and society* 34 (5): 554 - 570.

Morris, Kasey Lynn & Goldenberg, Jamie (2018) Women as animals, women as objects. Evidence for two forms of objectification. *Personality and social psychology bulletin* 44 (9) 1302-1314.

Nationalencyklopedin (2019a), *Metro*

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/metro>, hämtad 2019-09-12]

Nationalencyklopedin (2019b), *Konstruktionism*

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/konstruktionism>, hämtad 2019-09-12]

Nationalencyklopedin (2019c), *Tabloid*

[<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/tabloid>, hämtad 2019-09-12]

Nationalencyklopedin (2019d) *#Metoo*

[<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/me-too-r%C3%B6relsen>, hämtad 2019-09-18]

Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2004) Journalistik, medier och demokrati. I Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (red.) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur AB.

Northcutt Bohmert, Miriam, Ducate Caitlin & Allison, Kayla. "A rape was reported": Construction of crime in a university newspaper. *Feminist Media Studies* 19 (6): 873-889.

Nussbaum, Martha (1999) *Sex and social justice*. Oxford: Oxford university press.

Nussbaum, Martha (2016) Women's Progress and Women's Human Rights. *Human Rights Quarterly* 38 (3) 589-622.

Olsson, Andreas (2016) Att välja empati. *Forskning och framsteg*. (10).

Risdaneva, Risdaneva (2018) A critical discourse analysis of women's portrayal in news reporting of sexual violence. *Studies in English language and education* 5 (1) 126-136.

Ryan, Kathryn (2011) The Relationship between Rape Myths and Sexual Scripts: The Social Construction of Rape. *Sex Roles* 65 (12): 774–782.

Scott, John (1990) *A matter of record: Documentary sources in social research*. Första uppl. Cambridge: Polity Press.

Shelby, Renee Marie och Hatch, Anthony Ryan (2014) Obscuring sexual crime: examining media representations of sexual violence in Megan's law. *Criminal justice studies*, 27 (4): 402-418.

Sonander, Anna (2008) *Att arbeta med barn som brottsoffer - En rättssociologisk studie*. Lund: Lunds universitet, sociologiska institutionen.

Street, John (2011) *Mass media, politics and democracy* andra uppl. London: Palgrave MacMillan.

Sultana, Abeda (2012) Patriarchy and Women's Subordination: A Theoretical Analysis i *The Arts Faculty Journal*, (4) 1-8.

Tamborini, Ronald C. (2013) A model of intuitive morality and exemplars. I Tamborini, Ronald C. (red.) *Media and the moral mind*. London: Routledge.

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*

[https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf

Hämtat: 2019-09-12.]